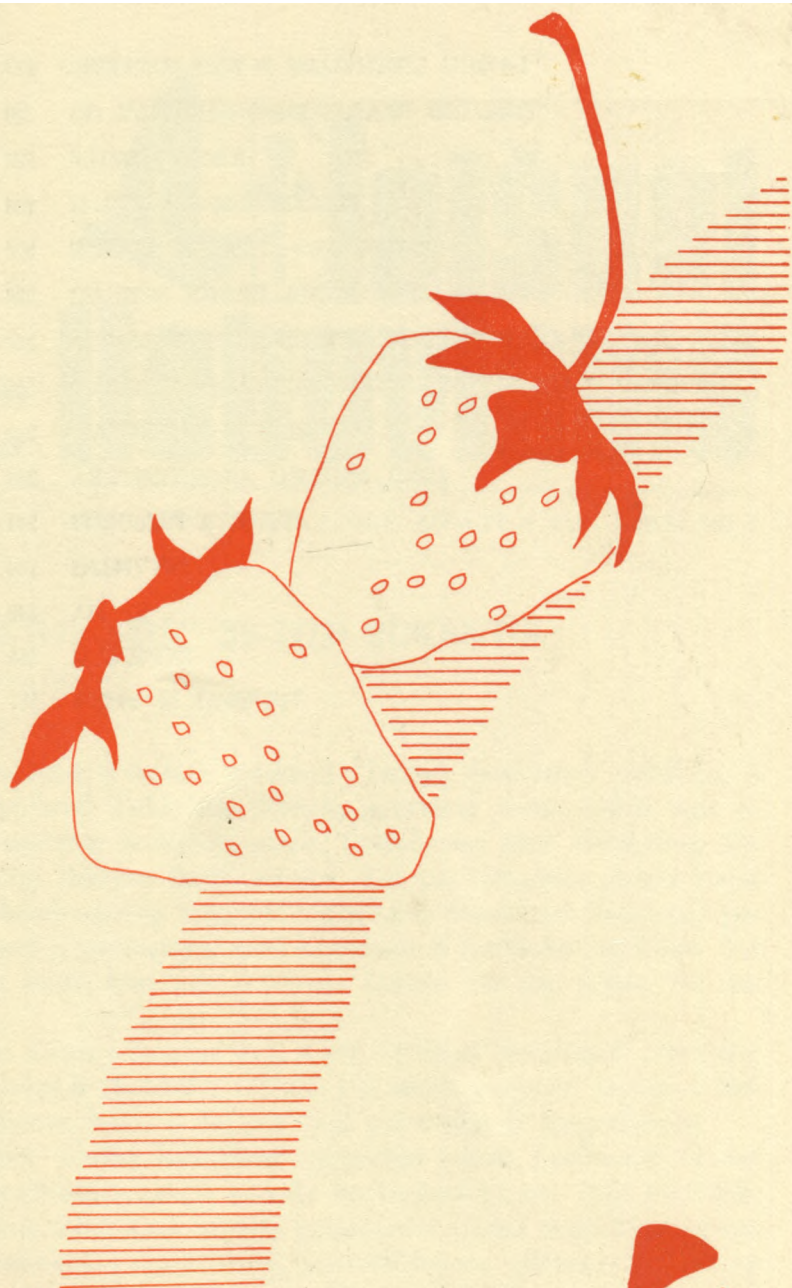

laiškai lietuviams

liepa-rugp. / july-august 1985

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS 35-TOJI SUKAKTIS	217	Nijolė Užubalienė
TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (V)	220	Bruno Markaitis, S.J.
BROLIŲ MEILĖ	223	Chiara Lubich
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	224	Vytautas Bagdanavičius
KITOJE EKVATORIAUS PUSĖJE	228	Henrikas Stasas
KODĖL ŠEIMOS SKIRIASI	235	Grażina Kriaučiūnienė
NIEKAD NEGIMUSIO KŪDIKIO MALDA	240	N.N.
KODĖL KYLA NESUSIPRATIMAI TARP VAIKŲ IR TĖVŲ?	240	Ramona Steponavičiūtė
“STIKLINIAI RAMENTAI”.	242	Nijolė Jankutė
JONO MULOKO ARCHITEKTŪRA	243	A. R.
ATSIŪSTA PAMINĖTI	244	Red.
TĖVYNĖJE	244	Gediminas Vakarīs
KALBA	249	Juozas Vaišnys, S.J.
ŠYPSULIAI	250	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	251	J. Pr.

Daugumas šio numerio iliustracijų — Algimanto Kezio, S.J., nuotraukos iš Lietuvos. Jos bus Loyolos leidyklos leidžiamoje knygoje “Lithuania—Through the Wall”. Knyga turėtų pasirodyti šią vasarą. Viršelio piešinys — Giedrės Cepaitytės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. **Postmaster:** Send address changes to “Laiškai Lietuviams”, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1985 / LIEPA – RUGP. / JULY – AUGUST / VOL. XXXVI, NO. 7

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” 35-TOJI SUKAKTIS

NIJOLĖ UŽUBALIENE

Dar taip neseniai šventėme sidabrinį “Laiškų lietuviams” jubiliejų, o štai čia jau ir 35-tasis! Tokie ilgi žurnalo gyvavimo metai byloja apie jo brandumą ir pasisekimą skaitytojų tarpe. Pasisekimas nėra atsitiktinis. Tai didelio, nuolatinio, įtempto darbo vaisius. Tai pasiaukojusio redaktoriaus, jo kolektyvo ir bendradarbių sutartinė, atliepanti dvasiniams skaitytojo poreikiams, skatinanti jį susimąstyti, kelti klausimus ir susilaukti atsakymų. Tai mūsų lietuviškas žodis, klestintis svetimoje žemėje, vis dar vešlus, vis dar gajus.

Prieš 35-rius metus į žmones išėję 8 psl. “Laiškai lietuviams” išgražėjo, praturtėjo savo išore ir ištobulėjo turiniu. Čia reikia paminėti *Jaunimo*, *Šeimos* ir *Kalbos* skyrius, kurie šį žurnalą ypač praturtino ir išpopuliarino.

Ankstyvaisiais “Laiškų lietuviams” gyvavimo metais *Jaunimo* ir *Šeimos* skyriai mūsų visuomenėje sukėlė nemažą kontroversiją, nes opių moralinio gyvenimo klausimų aiškinimas žurnalo puslapiuose vienus skaitytojus erzino, kitus domino. Jaunamečių nusikaltimai, yrančios šeimos, gilėjantis plyšys tarp išpažįstamo tikėjimo ir kasdieninio gyvenimo buvo ir tebėra reiškiniai, prieš kuriuos negalima užsimerkti, hipokritiškai ignoruojant jų egzistavimą. Žurnalo leidėjai gerai suprato šių problemų aktualumą, jų nepaisymo žalingumą ir buvo pirmieji, kurie jas palietė ir ieškojo sprendimo.

1970 m. įvestas *Kalbos* skyrius yra svarbus įnašas “Laiškų lietuviams” žurnalui, sulaukęs daug šiltų atsiliepimų iš skaitytojų ir kalbininkų. Kadangi “L.L.” yra religinės ir tautinės kultūros žurnalas, šis skyrius čia labai naudingas ir tinkamas. Jame nėra ilgų teorinių straipsnių, ribojamasi praktiškais patarimais, atkreipiamas dėmesys į dažnas spaudos ir kasdieninės kalbos klaidas. Tai yra šio skyriaus stiprybė ir populiarumas.

Lietuviškas kryžius Rumšiškėse.

A. Kezio nuotr.

Ilgainiui buvo įvesti ir kiti skyriai: *Mokslas, Tėvynėje, Atgarsiai, Šypsuliai*.

Tačiau tobulėjanti išorė ir turinys nepakeitė "Laiškų lietuviams" tikslo — nuoširdžiu žodžiu lankyti tautiečius, išsiblaškiusius po svetimas šalis, ir padėti jiems susiorientuoti religiniuose, moraliniuose ir tautiniuose klausimuose, kuriuos iškelia gyvenimas svetur, laiko dvasia ir aplinkybės. Lietuvis, Kristus ir modernieji laikai — tai šio žurnalo paskirties sintezė.

Kaip kūnas merdi be maisto, taip dvasia be mąstymo. Tačiau šių laikų skubėjimas, visuotinis užsiangažavimas jusliniam pažinimui ir fizinio prado adoracija baigia iš žmonijos ištumti bet kokią žvilgsnį į gyvenimo prasmę, nekalbant jau apie mąstymą. Ir skursta žmogaus dvasia grandioziškos technikos tyrлаukiuose, kur viskas apspęsta pojūčiais ir apribota laboratoriniu žinojimu.

Nedaug yra balsų, kurie tuose tyruose šaukia, kad žmogus ne vien tik atsitiktinis chemikalų junginys, kad jis ne vien tik gerai išsivystęs gyvulys, kad jis turi savyje tai, kas prašoka pojūčių bei žinojimo ribas. Tokiu balsu galima laikyti "Laiškus lietuviams". Tai lietuviškas balsas svetimų balsų erzelyje, jau 35-rius metus kalbą lietuviams apie tai, kas nesensta, kas amžinai išlieka ir dėl ko verta gyventi. Jie tebeneša mūsų visuomenei krikščioniškąją mintį. Ta mintis yra šio žurnalo stiprybė, kuria jis dalinasi su savo skaitytojais. Šiais modernios pagonybės laikais vis sunkiau krikščioniškai galvoti ir krikščioniškai veikti. Juk argi ne taip žmogus veikia, kaip galvoja?

"Spausdintas žodis yra tautos išraiška ir kasdienis penas, nuo kurio priklauso jos moralinė sveikata", kalbėjo prof. St. Šalkauskis. Todėl kiekvienas mūsų laikraštis, dienraštis ar žurnalas turi didelę atsakomybę ne tik norint išlaikyti lietuvių svetur, bet ir formuojant lietuvių į pilnutinį gyvenamojo amžiaus žmogų. Juk jeigu lietuviškoji spauda būtų ir labai patriotiška, bet nereaguojanti į lietuvių-žmogaus dabarties problemas bei jo santykį su tolimesne tėvyne per išsiviešioją bendruomenę, jei toji spau-

da neieškotų atsakymo į dabarties keliamus klausimus, jeigu ji neragintų lietuvių ieškoti tai, kas mus jungia, ir gerbti vienas kitą, veltui būtų prirašomi lapai, skiltys ir numeriai.

Žmogaus, taigi ir skaitytojo, mintis — dinamiška ir nerami, tartum srovė. Ji ir sąmoningai, ir nesąmoningai ieško sau krypties bei krantų. Mintis negali tenkintis stagnacija. Užtat didelis ir sunkus, ne visų spaudos darbuotojų pasiekiamas menas išvengti sustingimo, sekti įvairių idėjų bangavimus, išryškinti, kurios iš jų yra žmonijos laimėjimas, skatinti skaitytoją mąstyti, klausti, vertinti ir diskutuoti.

Šiuo keliu sėkmingai žengia "Laiškai lietuviams", prisidėdami prie kultūringo lietuvių formavimo. Šis kelias turėtų būti visos mūsų spaudos kelias: atviras nuomonėms ir diskusijoms, atviras rūpimų klausimų nagrinėjimui, atviras išklausyti, pagerbti, suprasti žmogų, nes jis Dievo paveikslas, ir lietuvių, nes jis mūsų brolis. Tai nėra lengvas kelias, bet jis veda į vienybę — jungiančią, stiprinančią ir išlaikančią. Vienybė yra vienintelė mūsų jėga, kaip kultūra yra didžiausias mūsų ginklas. Tai jau prieš 35-rius metus suprato "Laiškų lietuviams" leidėjai, rašytojai ir bendradarbiai. O kad tie "laiškai" nedingo be atsakymo, tai rodo ši sukaktis.

Redakcijos vardu dėkoju jums, mieli skaitytojai, už atsakymus į mūsų rašomus laiškus: ar tai bendradarbiavimo, ar prenumeratos forma. Be dialogo su jumis neįmanomas ir šio žurnalo leidimas, taip kaip jis būtų sunkiai įmanomas be ilgamečio, pasiaukojusio redaktoriaus kun. Vaišnio. Jis, mieli lietuviai, jums parašė daugiau ir įdomesnių laiškų, negu jūs esate kada nors gavę iš savo mylimųjų!

■ Olandijos karalienė Beatričė drauge su savo vyru Klaus ir keliais palydovais buvo priimti popiežiaus Jono Pauliaus II audiencijoje.

■ Dvi naujas palaimintąsias paskelbė popiežius Jonas Paulius II: vokiетę vienuolę Pauliną von Malinerodt ir italę seselę Kateriną Troiani. Abidvi jos įsteigė vienuolynus XIX šimtmeityje.

TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (V)

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Kiekvieno žmogaus nuoširdžiuose žodžiuose atsispindi jo įsitikinimai, svajonės, laimėjimai ir nusivylimai. Jis gali apie šiuos dalykus tiesiogiai ir nekalbėti, bet, žiūrėk, vienas stipriau pabrėžtas žodis, energingesnis mostas, staigesnis ir ugingesnis atsiliepiamas į tariamai nekaltą problemą rodo, kas iš tikrųjų vyksta žmogaus širdyje, kas jam brangu, skaudu ir svarbu.

Žmogui įprasta susikurti gyvenimo filosofiją, apimančią jo įsitikinimus ir pažiūras. Paprastai ta gyvenimo filosofija remiasi pastovia tiesa, pastoviais dėsniais, už žemę aukštesniais idealais. Gyvenimas liudija, kad yra žmonių, kurie savo mintį, žodį, veiksmą derina prie šitos filosofijos. Bet gyvenimas taip pat liudija, kad esama žmonių, kurie elgiasi atvirkščiai; gyvenimo filosofiją derina prie minties, žodžio, veiksmo.

Kiekvienam rodysis suprantama, kad teorija turi būti pritaikyta praktikai, o bendrinis principas — individualiam įvykiui. Bet tiek teorija, tiek principas turi ribas, kurių negalima peržengti. Ir kuo kilnesnė teorija, kuo idealesnis principas, tuo ribų peržengimas mums atrodo svaresniu nusikaltimu, o kartais — net savos rūšies šventvagyste. Antra vertus, tiek teorija, tiek principas gyvenimui nebetaikomi, kai nebesiskaitoma su jų diktuojamais reikalavimais ir ribomis. Jei teorija ar principas nekelia jokių reikalavimų, nenubrėžia jokių ribų, tai vargu juos galima vadinti principo vardu, vargu juos įmanoma laikyti gyvenimo filosofijos kertiniais akmenimis, nes ir gyvenimo filosofija, ir principas remiasi pastovumu ir vertybėmis, kurios nesikeičia, nes jų turinys yra dieviškosios tiesos dalis. Tiek gyvenimo filosofija, tiek principas nustato minčiai ir veiksmui ribas ir tokiu būdu duoda jiems konkrečią formą. Tada žmogus gali spręsti, koks veiksmas yra pagal jo gyvenimo filosofiją, o koks — priešinas jo principams.

Įsitikinimai ir principai kelia žmogui tam tikrus reikalavimus ir, kadangi jie išreiškia nesikeičiantį turinį, neprileidžia kompromiso. Vadinas, žmogus turi likti ištikimas savo įsitikinimams ir principams net sunkiausiais atvejais, o kartais jam tenka net gyvybę už juos paaukoti. Kompromiso įvedimas sugriauna įsitikinimų ir principų pastovumą. Jei kompromisas liečia pačią dalykų esmę, tai apie įsitikinimus ir principus iš viso nebetenka kalbėti. Mes tiesiai ir atvirai sakome, kad žmogus neturi principų, kad jis yra be įsitikinimu. Kitais žodžiais, mes norime išreikšti liūdną faktą, kad žmogus prisitaiko. Čia kaip tik ir pasitaiko proga pakalbėti apie prisitaikymą įsitikinimų srityje. Mūsų dienomis jo yra taip daug. Mums jis atrodo nepriimtinas ir smerktinas, nes jis žudo heroizmą. Kur gyvas prisitaikymas, ten nėra vietos didvyriškumui. Mat kur nėra pastovių principų ir įsitikinimų, ten nėra už ką aukotis, ten nėra už ką kraują lieti.

Pirmiausia, kalbėdami apie prisitaikymą, turime pastebėti, kad tie, kurie, taip sakant, prisitaiko, priklauso tai žmonių grupei, kuri visuomenėje yra ne tik negerbiama, bet priešingai — smerkiama. Antrojo pasaulinio karo metu, kai nacizmas okupavo vis naujas šalis ir ieškojo bendradarbių joms administruoti, gimė žodis "kvislingas", nukaltas pagal Norvegijos valstybininko Quisling pavardę, kuris susidėjo su naciais, prisitaikydamas prie naujų aplinkybių reikalavimų. Kai Norvegija atgavo laisvę, Quisling buvo pasmerktas už savo nepatriotišką veiklą. Nuo to laiko kvislingo vardas tenka tam, kas prisitaiko prie svetimų jėgų sukurtos santvarkos, paaukodamas savo tautinius jausmus bei patriotinius įsitikinimus, ir — užuot dirbęs savo krašto gerovei — nusikreipia prieš savo brolius. Mes iš savo asmeninio patyrimo žinome mažesnių ir didesnių kvislingų. Ne mūsų teisė ir ne mūsų vieta teisti tuos ir

panašius žmones. Ne viskas mums žinoma. Bet jie mums atrodo žmonės be gilesnių principų, be pastovesnių įsitikinimų. Žodžiu, žmonės be stuburkaulio, kuriuos gana lengvai paperka pinigais, patogumas, garbė. Mes jiems neturime pagarbos. Ir savo vaikams jų nesiūlome pavyzdžiu. Ir sunkioje valandoje jie mums nėra nei drąsą duodanti jėga, nei įkvėpimas.

Mums prisimena Vinco Kudirkos gyvenimas. Ir šis laisvės aušroje pasirodęs milžinas mums brangus ne todėl ir ne tada, kai jis buvo lenkuojantis jaunikaits, garbinęs svetimą kalbą ir svetimą kultūrą, bet kai jis susiprato, grįžo prie savo gimtinio kamieno, iš kurio buvo išaugęs, ir kai jis gražiausias savo dvasios jėgas sudėjo ant bundančios tėvynės aukuro. Mums prisimena ir kiti asmenys, kurie reiškėsi įvairiose gyvenimo srityse. Jų įnašas į mūsų tautos gyvenimą gimtinėje ir išeivijoje yra didelis ir imponuojantis. Jie mums brangūs dėl to, kad turėjo principus ir įsitikinimus, nepasidavė svetimoms įtakoms ir nepardavė savo vertybių, bet išsaugojo jas ir, kaip šventą turtą, perdavė ateinančioms kartoms. Jie visi mums brangūs, nes jie "neprisitaikė".

Mintimi perėję visas žmogiškojo veiklumo sritis, kuriose vyko ir tebevyksta "prisisitaikymo" tragedija, mes sustojame ties dvasios pasauliu religine prasme. Šis pasaulis dėl savo amžinumo turi būtinai remtis pastoviomis vertybėmis ir nesikeičiančiais principais. Todėl čia — kaip tik dėl amžinybės fakto — ištikimybės fakto — ištikimybė savo įsitikinimams vaidina labai svarbų vaidmenį. Kitaip religija, kuri jungia dangų ir žemę, žmogų ir Dievą, be pastovios tiesos, vertybės ir įstatymo, pasidaro nebe atramos taškas, nenugašdinama tiesos ir idealo saugotoja bei nesenkās stiprybės šaltinis, bet beveidė sumedžiaginto žmogaus karikatūra ir įkūnyta nepastovumo iškamša, kurią veikia ir judina kiekvienas mados ir manieros vėjas. Mat religija, kuri pripažįsta antgamtę, bet neigia tiesos pastovumą ir esminį nekintamumą, yra jau ne religija tikrąja žodžio prasme, bet tik jos pakaitalas. Todėl tikrai suprastos religijos ribose

principo ir įsitikinimų pastovumas yra ne tik sąlyga, bet ir būtinybė.

Kai matome prisisitaikymo nusistatymą kitose gyvenimo srityse, mes liūdime dėl žmogaus sumedžiagėjimo, bet kai pastebime šią ydą ir religijoje, ji padvelkia tragedija, sakydama, kad žmogus — net santykiuose su Dievu — yra nebevertas nei pagarbos, nei pasitikėjimo.

Prisisitaikymas gamtinėse gyvenimo srityse liudija natūralių principų bei įsitikinimų žlugimą. Prisisitaikymas religijoje yra ne kas kita, kaip religinių principų išsižadėjimas. Yra visa dalykų eilė, kuri neprileidžia kompromiso. Kitaip žmonės, sėdį kalėjimuose ar koncentracijos stovyklose už savo principus ir įsitikinimus, turėtų būti laikomi arba nepraktiškais svajotojais, arba užsispyrusiais kvailiais. Kas beliktų iš tokių šventų žodžių, kaip tiesa, laisvė, demokratija, patriotizmas ir lojalumas savo kraštui, kaip bendras gėris, brolybė ir lygybė, jei niekas jų nepašventintų auka, kančia ir krauju? Yra vertybių, kurių negalima parduoti, kaip yra vertybių, kurių negalima nupirkti. Ir nors kartais žmogus, geriau sakant, jo kūnas ir jo žmogiškasis ribotumas palūžta ir susmunka po nežmoniškų kančių kryžiumi ir ne dvasiškai, bet daugiau fiziškai atsisako kokios nors vertybės, vis dėlto vertybė mums lieka brangi, šventa ir nepaliečiama. Ir kuo aukštesnės rūšies vertybė, tuo ji mums brangesnė ir tuo jos išdavimas mums rodosi didesniu nusikaltimu ir žodžiais sunkiai nusakoma tragedija.

Nepaprastai plačiai paplitęs žmonių sumedžiagėjimas, savaime aišku, neaplenkia nė mūsų, ir retam pavyksta nusikratyti visais jo įtakos padariniais bei subtilumais. Kadangi materializmas, ypač nedvasingas jo garbinimas patogumo ir malonumo forma, yra tiesiausias keliais į prisisitaikymą, tai nesunku suprasti, kodėl kiekvienas gali žengti mažą, nors nesąmoningą žingsnelį prisisitaikymo kryptimi. Kiekvienas, perdėtai vertinąs medžiagą, yra užtekčiai pripratintas nebematyti prisisitaikymo pavojų ir prisisitaikymo tragiškumo. Nenuostabu, kad prisisitaikymas skverbiasi ir į religiją, ypač tuo-

se sluoksniuose ir tais atvejais, kur maža idealizmo ir daug materializmo, kur maža dvasingumo ir daug kūniškumo.

Paimkime labai dažną ir labai konkretų šeimos skyrybų atvejį. Nesigilinkime nei į dorinius, nei į religinius problemas bruožus. Ne paslaptis, kad daug žmonių pasirinko skyrybas ir, kaip jiems logišką išvadą, naujas vedybas dėl medžiaginių motyvų, k.a., didesnio turto, saugesnės ir pastovesnės ateities. Ne vienam mūsų teko proga pasiklausti ilgų "konferencijų" apie Katalikų Bažnyčios nemodernumą skyrybų atžvilgiu. Tos konferencijos ne kartą skambėjo labai įtikinančiai. Visa nelaimė, kad už šių skambių žodžių ir iškalbingų sakinių slėpėsi ne principas, ne įsitikinimas, bet savanaudis patogumas. Ne viena moteris, bėgdama nuo sunkaus ir įkyraus darbo fabriko, pasirinko lengvesnę ir priimtinesnę išvadą: pasiturintį, nors ir ne savą vyrą. Ne vienas vyras, neprisiversdamas įprasminti savo vienatvės labdaros ar visuomeniniu darbu, nevengė draugystės, kuri nuvedė į priesaikos sulaužymą ir ramios sąžinės mirtį.

Ne šio straipsnio tikslas vertinti skyrybų problemą. Čia mums svarbu tik medžiaginiai motyvai ir nudvasėjimas, kurie žmogų apsprendė išsižadėti principų ir įsitikinimų, pasirenkant kompromiso arba prisitaikymo kelią. Ir nors tiek kompromisą, tiek prisitaikymą galima pavadinti tarptautiniu žodžiu, vis tiek jie pasiliks liūdno ir neprasmingo gyvenimo liudininkai. Ir nors net laidotuvių koplyčioje labai brangus karstas skęs nesuskaitomose gėlių puokštėse, ir nors net kapinėse virš balzamuoto lavono stovės importuoto marmuro paminklas, — prisitaikiusiųjų gyvenimas nieko neįkvėps. Jie nebuvo herojai, nebuvo milžinai, bet tik nykštukai, neužaugos.

Kitas labai į akis krintantis prisitaikymo atvejis yra žmonių nusistatymas religijos atžvilgiu, pasiimant iš jos tai, kas paranku, naudinga, lengva, ir atmetant tai, kas sunku, kas reikalauja ištvermingos aukos ir kantraus darbo. Kiek kartų mes būsimė girdėję nesibaigiančią priekaištų eilę Bažny-

čiai įvairiose religijos srityse. Kiek kartų buvo pasisakyta prieš dogmą, prieš katalikiškos dorovės principus arba prieš įvairius nutarimus, liečiančius ne tiek religijos turinį, kiek drausminius organizacijos bruožus. Kiek kartų — suminint tik keletą po ranka pasitaikiusių atvejų — pasisakoma prieš išpažintį, prieš pasninką, prieš pareigą kas sekmadienį dalyvauti šv. mišiose. Dažnai girdisi stiprūs žodžiai, ir arogantiškas balso tonas liudija įsitikinimą asmeniškumu neklaidingumu. Atmetamas pragaro amžinumas. Girdi, Dievas per daug geras. Tiesa. Bet tam žmogui tikrai nerūpi Dievo gerumas, kuris jam už gera atsilygina blogu. Ir pasisakymas prieš išpažintį liudija ne tiek šio sakramento nesupratimą, kiek užsispyrusį ir aklą nenorą pažvelgti į savo gyvenimą ir į savo darbus. Pažvelgti rimtai, objektyviai ir neatidėliojant. Ir dažnai šio žvilgsnio reikia ne tik paties žmogaus gerovei, bet ir artimo interesams, kuris kenčia dėl mūsų nuodėmių, ydų ir klaidų. Taip, Dievas gali mums atleisti ir be kunigo. Bet ar mes jam nustatysime veikimo ribas? Taip, Dievas žino visas mūsų kaltes ir silpnybes. Bet ar mes jas žinome? Ar šioje neįlygioje kovoje jo pagalbos ieškome ir ja naudojames? O kur tie visi žodžiai prieš pasninką? Ar jie labai dažnai nepatvirtina, kad esame savanaudžiai ir baisiai bijome net mažiausios aukos? Kai pradedame kalbėti apie mišias, ar ne tuojau pasirodo mūsų grubi ignorancija, kurios gėdytūsi vaikas, gerai išmokęs katekizmą? Čia vieta prisiminti mažo berniuko norą kuo greičiau tapti saugusiu vyru, nes tada ir jis — užuot turėdamas anksčiau keltis ir dalyvauti vaikų mišiose — galės miegoti iki vidurdienio, o po to tiesiai drožti į minėjimą arba koncertą — semtis, taip sakant, dvasinio peno. Jei mišios yra išganymo ir bendros gerovės auka, tai kiekvienas žodis prieš jas liudija stambų nesusipratimą, nesvarbu, ar tas žodis pasigirsta iš batsiuvio, agronomo, ar iš filosofijos daktaro burnos.

Prisitaikymas įvairiose gyvenimo srityse patvirtina faktą, kad žmogus medžiagą vertina labiau negu dvasią. Prisitaikymas

religinėje srityje tvirtina dar daugiau, būtent, kad žmogus nėra nuoširdus santykiuose su Dievu. Čia ir yra pats liūdniausias religinio "prisitaikymo" momentas: žmogaus nenuoširdumas su Dievu. Kitiems, žinoma, galima pateikti pateisinančias priežastis ir psichologines prisitaikymo nuotaikas. Tokie dalykai mumyse gali sukelti ir liūdesį, ir užuojautą. Bet pats žmogus — savo sąžinės kapinėse — kai nutyla dienos triukšmas ir prasideda kaltės naktis, mato juodą į dangų kylantį paminklą, kuris pastatytas žmogui, išdavusiam savo Dievą. Pagaliau ko gali žmogus tikėtis iš Dievo, jei jis su Dievu nenuoširdus?

Antra vertus, kas nėra nuoširdus su Dievu, tas nėra nuoširdus ir su kitais žmonėmis. Ir greičiausiai čia glūdi pagrindinė visu nesantaikų, kivirčių, pavydų, intrigų ir šmeižtų priežastis. Kas nėra nuoširdus Dievui, tas nėra nuoširdus žmogui. Kas gailisi aukos savo Sutvėrėjui ir Išganytojui, tas tikrai gailėsis aukos savo artimui, panašiam į save.

BROLIŲ MEILĖ

CHIARA LUBICH

"Mes žinome, jog iš mirties esame persikėlę į gyvenimą, nes mylime brolius" (1 Jn 3,14).

Tie žodžiai paimti iš šv. Jono laiško, kurį jis rašė jo įsteigtoms krikščionių bendruomenėms. Tos bendruomenės tada buvo patyrusios didelių sunkenybių, kai erezijos ir klaidos pradėjo daryti įtakos jų moralės ir tikėjimo dalykuose. Pagoniškoji visuomenė, kurioje krikščionys gyveno, buvo priešiška Evangelijos dvasiai.

Apaštalas, norėdamas padėti tikintiesiems, nurodo jiems radikalų būdą toms sunkenybėms nugalėti — mylėti artimą, gyvenant pagal meilės įsakymą, kurį jie buvo gavę nuo pat pradžios. Jis mato tame įsakyme susumuotus visus kitus įsakymus.

Taip darydami, jie galės suprasti, ką iš tikrųjų reiškia jo minimas "gyvenimas".

Taip pat, tą pastangų vedami, vis labiau ir labiau susivienys su Dievu, pažindami jį kaip Meilę ir, ta patirtimi praturtinti, sustiprės tikėjimu. Tada jie bus pajėgūs pasitikti visus priešiškus, būdami pasiruošę priimti kiekvieną krizę.

"Mes žinome..." Apaštalas kalba tokiu tikrumu, kad galėtų net sakyti, jog mes matėme akimis, liėtėme rankomis. Tokią patirtį turėjo krikščionys, kuriems jis skelbė Evangeliją jų atsivertimo pradžioje, kada jie pradėjo vykdyti Dievo įsakymus, o ypač artimo meilės įsakymą. Tada jie patyrė, jog pradėjo gyventi tikru dievišku gyvenimu.

Ar šio meto krikščionys irgi išgyvena tokią patirtį? Tikriausiai jie žino, jog reikia gyventi pagal Dievo įsakymus. Jėzus dažnai primena, kad neužtenka tik klausyti Dievo žodžio, bet reikia jį ir vykdyti.

Tačiau yra kai kas, ką ne visuomet pilnai suvokia didžioji krikščionių dauguma, kartais dėl nežinojimo ar dėl menko teoretinio pasiruošimo, ir už tai tokios patirties dar nėra turėjusi. Apaštalas kaip tik nori čia pabrėžti tą nuostabų krikščioniško gyvenimo aspektą, kuris reiškiasi, kai vykdomame artimo meilės įsakymą, ir tada Dievas apsigyvena mumyse. Neklaidinanti jo buvimo mumyse ypatybė yra, kad jis duoda mums patirti tikro gyvenimo, ramybės ir džiaugsmo jau net čia, žemėje. Tada, kai tai gauname, viską apšviečia šviesa, viską paliečia harmonija ir nelieka daugiau jokio skirtumo tarp tikėjimo ir gyvenimo.

Čia mąstoma šv. Jono citata mus moko, kad artimo meilė yra tarsi aukso siūlas, vedantis į Dievą. Kadangi visi esame jo vaikai, tai nieko svarbesnio jam nėra, kaip žiūrėti, kad mylėtumėm vienas kitą. Užtai teikiame jam didžiausią džiaugsmą, kai mylime artimą.

Artimo meilė jungia mus su Dievu ir kaip neišsenkantis šaltinis duoda mums vidinę šviesą, teikia gyvenimo didžios prasmės pažinimą, dvasinį augimą, nesiliaujantį atsinaujinimą. Meilė apsaugo krikščionis nuo dvasinės gangrenos, sklerozės ar stagnacijos. Ji prikelia mus iš dvasinės mirties

į gyvenimą. O jei nėra meilės, viskas miršta ir nyksta. Tai žinodami, galime suprasti, kodėl kai kurie nusiteikimai taip plačiai paplitę šio laiko pasaulyje: stoka entuziazmo ir idealo, vidutiniškumas, nuobodulys, noras pabėgti nuo realybės, vertybių supratimo praradimas ir t.t.

Šiame apaštalo sakiny *broliai* visų pirma reiškia narius tos bendruomenės, kurioje mes gyvename. Kadangi reikia mylėti kiekvieną artimą, tai lygiai taip privalome mylėti visus, su kuriais jau turime kokius nors ryšius, o, pradėjus nuo jų, mūsų meilė turi išsiplėsti visoje žmonijoje. Bet pirmiausia mes turime galvoti apie mūsų šeimos narius, bendradarbius, mūsų parapijos narius, dvasines bendruomenes ar visuomenę, kuriai mes priklausome.

Tas apaštalo priminimas rodo mums naujas, neapbrėpiamas perspektyvas, uždegdamas dieviškiems žygdarbiams, o jiems vykdyti krikščionių meilę įžiūri nuostabius ir neapžvelgiamus kelius. Taip pat tas priminimas mums pasako, kad pasaulyje, kuriame dabar gyvename, yra daug smurto, materialistinio ir egoistinio paralyžiaus, prievartos, suktumo ir kad tam blogiui įveikti reikalinga artimo meilė. Toji meilė, kaip kokie vaistai, gali pagydyti tas pasaulio negales.

Kai vykdome artimo meilės įsakymą, ne tik patys atsinaujiname, bet ir viskas aplink mus džiaugiasi to pasekmėmis. Tada mūsų vidų persunkia dieviška šiluma, kuri, kaip banga, augdama ir plisdama, išsilieja, gerindama tarpusavio santykius, grupių sugyvenimą, po truputį keisdama visą visuomenę.

Tad pasiryškime! Mes visi turime įvairių ryšių su žmonėmis ir vardan Jėzaus privalome juos mylėti. Būkime tad ištikimi tai meilei, padėdami ir kitiems taip mylėti. Tada mūsų siela patirs, ką reiškia vienybė su Dievu. Mūsų tikėjimas sutvirtės, išnyks abejonės, dings nuobodulys. Gyvenimas bus vis pilnesnis ir pilnesnis.

Iš anglų kalbos išvertė
Kostas Paulius

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

(Sekant šv. Jono Evangelijos įvadu)

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

23. KRISTAUS GYVENIMAS MANO MATAVIMUOSE

"Tas, kuris paskui mane ateis, anksčiau už mane yra buvęs, nes jis už mane pirmesnis".

Šis Jono Krikštytojo Kristaus apibūdinimas rodo, kad Jonas savo gyvenimą laikė iš esmės susijusį su Kristumi. Jo gyvenimas yra ne kam kitam, o tik Kristui. Kristus Jono gyvenimą apsupa iš abiejų pusių: jis buvo ir anksčiau už Joną, ir ateina po Jono. Ankstesnis Kristus buvimas už Joną išreikštas dviem sakiniais: "anksčiau už mane buvęs" ir "jis už mane pirmesnis". Ką šis dvejopas ankstyvumo nusakymas reiškia? Tą dvejopą ankstesnį Jėzaus buvimą galbūt galime suprasti kaip dvejopą jo pirmenybę prieš Joną. Pirmiausia ją galime suprasti kaip esminę Dievo Sūnaus pirmenybę prieš bet kurį žmogų, nes jis, dieviškas asmuo, nėra susiaurintas laiko matavimų. Antra, ši ankstesnį Jėzaus buvimą galime suprasti kaip jo buvimą nuo pat pasaulio pradžios. Šią tiesą apaštalo Jono įvadas jau anksčiau yra išreiškęs, kur pasakytą, kad buvo pasaulyje tikra šviesa, apšviečianti kiekvieną žmogų, ateinantį į šį pasaulį.

Kiekvienas tikintysis yra Dievo liudytojas ir jo kelio ruošėjas. Dėl to šis Jono Krikštytojo sakiny gali būti mums gera proga pasitikrinti, kaip mes stovime Kristaus atžvilgiu, nes ir mes esame tam tikra prasme ir pirm jo, ir po jo.

Kai imame tuos tris Jono pasakymus pilnutine prasme, galime pastebėti, kad juose Dievo atėjimas į pasaulį yra matuojamas žmogaus gyvenimu: jis ateina po Jono, jis buvo atėjęs prieš Joną, ir jis yra ankstesnis už Joną. Šiame Jėzaus atėjimo matavime, pagal Jono gyvenimą, galime įžvelgti tą pačią tiesą, kurią esame įžvelgę jau anksčiau, būtent: Dievo Žodis ateina į žmonių gyvenimą ir jų gyvenimu yra liudija-

mas. Taigi dieviškasis įsikūnijimas yra tam tikra prasme matuojamas žmogaus liudijimu.

Dabar iškeikime priešingą klausimą: kaip žmogaus gyvenimas stovi sąryšyje su įsikūnijusiu Žodžiu? Remdamiesi tuo pačiu trejopu Jono Krikštytojo pasakymu, galėsime suprasti, kad žmogaus gyvenimas yra dieviškojo Žodžio apsuptas iš visų pusių: Žodis yra ir prieš žmogų, ir pačioje žmogaus pradžioje, ir kartu žmogaus gyvenimas kuria aplinką savo liudijimu Dievo Žodžiui reikštis po jo.

Kaip mes galėtume savo gyvenimą vertinti šiais atžvilgiais? Ar mes save laikome gyvastingai svarbiais Kristaus liudytojais? Ar mes savo gyvenimą suvokiame pagal Kristaus matavimus? Kitais žodžiais tariant: ar mes taip suprantame savo veiklą, kad galėtume panašiai kaip Jonas Krikštytojas pasakyti: po manęs ateis Kristus? Ar galbūt mes savo gyvenimą suprantame taip, kad sakome: po manęs — nors ir tvanas, t.y. man visai nesvarbu, kas bus po manęs.

Panašiai mes galime save klausti: ar aš drįstu prisipažinti, kad Dievo Žodis buvo mane kuriant? Ar mes suvokiame save, kaip tam tikrą Dievo planų išsipildymą? Ar mes suvokiame save, kaip Dievo uždavinių vykdytojus?

Taigi kaip aš suprantu savo liudijimo vaidmenį? Ar esu įsisąmoninęs, kad Dievo likimas mano visuomenėje priklauso nuo mano liudijimo? Antra vertus, ar aš esu įsisąmoninęs, kad mano gyvenimas yra įjungtas į Kristų; kad Kristus yra prieš mane, būtent: mane kuriant ir mane atperkant. Bet jis yra ir po manęs mano liudijimo dėka.

24. NE VIEN ANTGAMTINĖS MALONĖS YRA IŠ KRISTAUS

"Tikrai, iš jo pilnatvės visi mes esame gavę malonę po malonės".

Būti iš visų pusių apsuptam Kristaus sudaro galimybę juo gyventi ir naudotis jo malonėmis. Jis yra ir prieš mus, ir po mūsų. Mums tai yra kiek kitokia prasme, negu Jonui Krikštytojui, bet panašia prasme,

kaip Jonui Evangelistui. Su Jėzumi mes susitikime po mirties. O po mūsų pasitraukimo iš šio pasaulio jis tęs toliau mūsų darbą. Jis mus pasitiko Krikšto sakramente, kai mes buvome vos gimę. Jis buvo prieš mūsų, kai mes buvome kuriami.

Kaip apaštalas Jonas suprato savo pasakymą, kad mes "esame gavę malonę po malonės"? Pagal ilgų amžių tradiciją, mes esame įpratę žiūrėti į malonę vien kaip į antgamtinį reiškinių. Tačiau skirtumo taip ryškiai nepabrėžė Bažnyčios Tėvai. Pasak U. von Baltasar, "Tėvai neskyrė 'gamtos' ir 'antgamtės' mūsų modernia prasme. Dėl to jie galėjo palankiai žiūrėti net į pagoniškų tautų religinius tikėjimus, kaip į visuotinio apreiškimo nuotrupas, kurios visada buvo natūralios ir supernatūralios" (A. Robert Caponigri. *Modern Catholic Thinkers*, 5 psl.).

Žinoma, nėra reikalo prarasti tą skirtumą, kuris buvo šimtmečiais išdirbtas. Juo labiau būtų tikėjimo klaida, jei mes Kristaus malonę suprastume vien tik natūralia prasme. Jis yra antgamtinės malonės teikėjas, nes jis asmeniškai yra antgamtinis, t.y. Dievas, ir šia savo prigimtimi net nepriklausęs nuo gamtos tvarkos. Tačiau jis yra taip pat gamtos kūrėjas ir tai dvejoja prasme: kaip dieviškos prigimties dalininkas ir kaip dieviškas Žodis, tapęs kūnu.

Dėl to Kristų padaryti vien antgamtinės tvarkos kūrėju ir atskirti nuo gamtinės tvarkos būtų didelė teologinė klaida. Kristus yra Dievo Žodis, o Dievo Žodis yra tai, per ką buvo sukurtas pasaulis. Dėl to atskirti pasaulį nuo Kristaus reiškia veikti antikristine kryptimi. Šią mintį apaštalas Jonas yra labai ryškiai išreiškęs savo laiškuose. Ten jis sako: kas perskiria Kristų, tas yra antikristas.

Kristaus atėjimo į pasaulį formalinį titulą sudaro, jei taip galima išsireikšti, faktas, kad pasaulis per jį buvo sukurtas. Štai dėl ko evangelistas Jonas sako, kad Jėzus atėjo pas savuosius. Visa tai turėdami prieš akis, mes galime manyti, kad Jonas, sakdamas, jog Kristus mums teikė malonę po

malonės, turi galvoje ne vien antgamtinės, bet ir gamtinės malones.

Kristaus laikymas gamtinių malonių teikėju turėtų milžiniškos reikšmės mūsų krikščionybei. Modernusis pasaulis yra nuėjęs materializmo, natūralizmo ir realizmo keliu. Bažnyčią jis atmeta dėl to, kad ji mažai domisi tuo, kas yra natūralu. Bažnyčios domėjimasis tik antgamtine sritimi yra ir teologiška, ir istoriškai pateisinamas ir suprantamas. Tačiau norint pilnutinio Kristaus supratimo, reikia į jį žiūrėti ne tik kaip į atpirkėją, bet ir žmogiškos prigimties kūrėją bei pirmavaizdį. Dėl to jokios psichofizinės žmogaus gyvenimo sritys jam nėra svetimos. Jam priklauso ir tas ekonominio gyvenimo dėsniumas, kuris, pasak marksistų, esąs pagrindinis žmogaus gyvenimo formuotojas. Toks, žinoma, jis nėra, tačiau nėra abejonės, kad jis turi žmogaus gyvenimui didelę reikšmę.

25. MOZĖ EINA Į TYRUS

"Kaip įstatymas duotas per Mozę, taip tiesa ir malonė atėjo per Jėzų Kristų".

Kas yra Mozė šioje naujoje situacijoje, kuri susidarė įsikūnijus Dievo Žodžiui? Kodėl evangelistas čia jį mini po to, kai jis kalbėjo apie Kristaus malonės pilnybę? Ar Mozė įeina į tą pilnybę, ar jis laikomas opozicija tai pilnybei?

Mozės asmenybė ir vaidmuo pasirodo aiškesnėje istorinėje šviesoje ypač etnologinių studijų dėka. Mozė yra žydų tautos organizatorius ir jos įstatymų leidėjas. Iš kur yra kilęs įkvėpimas šiai Mozės veiklai? Šalia tiesioginio asmeninio įkvėpimo, betarpiškai gauto iš Dievo, aiškėja, kad Mozė veikė dviejų kultūrų ciklą įtakoje: nomadiškosios ir miestietiškosios kultūros. Savo pasekėjus jis išlaisvino iš miestietiškosios Egipto kultūros. Jis atvedė juos į tyrus, į gyvulių augintojų kultūrą, iš kurios jo protėviai prieš kelis šimtus metų buvo atėję į Egiptą.

Šios dvi kultūros ypač skiriasi savo religine kultūra. Gyvulių augintojų kultūraėjo su nesuteršta vieno visagalio Dievo sąvoka. Tai šiandien aišku ne tik iš Senojo

Testamento studijų, bet ir iš etnologinių studijų. Egipto kultūra savo monoteizmą buvo praradusi, vis keisdama religinius simbolius ar juos jungdama. Mozės grįžimas į tyrus buvo atsitraukimas nuo amatininkiskai aukštos kultūros, kuri mokėjo statyti namus, gaminti įrankius ir vaizduoti dievus. Mozėsėjimas į tyrus buvoėjimas į vieno visagalio Dangaus Tėvo religiją ir sąvoką. Kova su stabų gamyba tebesitęsė, dar žydams išėjus iš Egipto į tyrus: jie buvo pasidirbę auksinį veršį ir jį garbino.

Kaip Mozė priėjo prie monoteistinės religijos? Užaugęs faraono rūmuose, jis galėjo būti užmiršęs savo tėvų religiją. Bet žmogaus teisių samprata jam buvo dar pasilikusi. Ir kai jas gindamas jis buvo priverstas bėgti į tyrus ir iš naujo susitikti su gyvulių augintojų religija, jis ryžosi ją grąžinti savo tautai. Degantis krūmas yra šio pasikeitimo ir pasiryžimo simbolis. Taigi Mozė vedė savo tautą į tyrus. Religiškai tai reiškė grįžimą į monoteistinę religiją. Jis atvedė savo tautą į Dangaus Tėvo religiją, už kurios išlaikymą mes turime būti dėkingi gyvulių augintojų kultūroms. Kitos tuolaikinės kultūros šią religinę sampratą buvo praradusios.

Ką Mozė paėmė iš miestietiškos Egipto kultūros? Jis iš ten paėmė kulto organizaciją. Sandoros palapinės išplanavimas buvo padarytas pagal Egipto šventovių išplanavimus. Galima manyti, kad nemažai kulto apeigų buvo paimta iš Egipto ir pritaikyta monoteistinei sandorai. Tačiau Mozė visomis jėgomis gynėsi egiptietiškos religijos sampratos, kuri pasižymėjo pigiu žmonių sudievinimu ir statulų garbinimu. Jaučio garbinimas buvo ūkininkiškos kultūros religinis simbolis, kurio nebuvo lengva išviamis atsikratyti. Galima šia proga paminėti, kad lietuvių liaudies dainos apie mergelę ir jautelį greičiausiai yra šios religinės kultūros pėdsakas.

Politinę išievių organizaciją Mozė atrėmė asmenine šių žmonių sandora su Dievu. Tačiau Mozė neįsteigė išieviams monarchijos. Tiek karinės aplinkybės, kuriose tauta gyveno, besirengdama kovoti už pažadėtąją

Rasų kapai Vilniuje.

A. Kezio nuotr.

žemę, tiek religinis centralizmas skatino tai padaryti. Tačiau Mozė apie tai nė neužsimena, matyt, norėdamas išvengti egiptietiško pavojaus — sudievinėti valdovą. Monarchija negreitai atsirado žydų tautoje ir ne be didelių sunkumų joje laikėsi.

Mozės vaidmuo yra didelis ir neįkainojamai vertingas ne vien žydų, bet ir visos žmonijos istorijai. Gal ir be Mozės būtų išlikę dorų žmonių ir vieno kito teisingai suprasto monoteizmo, bet be Mozės nebūtų sukurta ant monoteistinio pagrindo ištisa moderni tauta, kuri ant to pagrindo tebestovi iki šiai dienai, galingai teigdama monoteizmą ir asmens vertingumą Dievo aki-vaizdoje, nepaisant atskirų šios tautos narių nukrypimo nuo tos garbingos linijos. Apaštalas Jonas, būdamas Kristaus konflikto su Mozės sandora įtakoje, ją suvokia tik kaip įstatymą, pastatydamą jį prieš Jėzų, kaip tiesą ir malonę. Tačiau ir Mozės įstatymo pagrinde glūdi taip pat ir dieviška tiesa bei malonė, deja, suvokta tik kaip įsta-

tymas. Bet Mozė, kurdamas savo įstatymą, ėjo tiesos ir malonės įkvėpimo keliu, nežinia, ar suvokdamas, kokią didelį pasitarnavimą atlieka tiesai ir malonei.

Be monoteistiškai parengtos visuomenės Dievo įsikūnijimas visiškai nebūtų supras-tas ir priimtas. Dievo įsikūnijimo idėja nėra toks lengvas riešutas nei žmogui, nei žmonijai. Daugelis Europos tautų iki VII šimtmečio buvo pasidavusios arijanizmui, nesugebėdamos suprasti Dievo apsireiškimo žmonių istorijoje. Gotų tautos turėjo visagalio Dievo sąvoką, bet neturėjo gyvo asmeninio santykio su juo. Dėl to ir Trejybės sąvoka jiems buvo neįveikiama.

Į asmens klausimą žmonijoje žvelgia Kanados rašytojas Windham Lewis, sakydamas, kad asmuo visiškai būtų neįmanomas suprasti be asmeninio Dievo sąvokos. Autorius su jam būdingu kraštutiniu ir perdėjimu aiškina, kad mes vienas nuo kito, kaip asmenys, nesiskirtume, jei nebūtų

KITOJE EKVATORIAUS PUSĖJE. . .

HENRIKAS STASAS

— Žmogus, kuris daug skaito ir toli ke-
liauja, daug pamato ir daug sužino, — sa-
ko Don Kichoto autorius Miguel Cervantes.

"Laiškai lietuviams" jau ne kartą savo
skaitytojams yra suteikę galimybę pakeliau-
ti po tolimus kraštus, taip pat daug pama-
tyti ir daug ko sužinoti. Šiais metais šio žur-
nalo redaktoriaus kun. J. Vaišnio, S.J., or-
ganizuota kelionė pasiekė net Pietų Ameri-
ką, t.y. Argentiną ir Braziliją. Tai jau sep-
tintoji išvyka, papildžiusi įdomių kelionių
ciklą naujais išpūdžiais ir neužmirštamais
išgyvenimais. Tad balandžio 18 pakėlėme
sparnus iš Miami aerouosto į kitą ekvato-
riaus pusę.

Mūsų grupę sudarė tik 24 asmenys iš
įvairių lietuviškų kolonijų Amerikoje ir
Kanadoje. Vėlų vakarą su vadovais kun. J.
Vaišniu, S.J., ir A. Lauraičiu sulipome į
milžinišką, 400 keleivių telpantį, *Pan Ame-
rican* lėktuvą. Pakilome apie vidurnaktį, pa-
likę subtropiniu oru alsuojantį Miami ir
tūkstančius tviskančių žiburių, kurių ilgus
kreivės atsispindėjo tamsiame Atlanto van-
denyje. Tolstant tamsa negailestingai jas
rijo, kol išnyko ir paskutinis gyvosios žė-
mės ženklas.

Dabar tamsa užgožė plačius horizontus,
ir nieko daugiau nesimatė, išskyrus spin-
dinčias dangaus skliaute žvaigždes, kurios
skelbė begalinę visatos platybę ir amžinu-
mą, o už lango ramiai ir vienodai murmėjo
sprausminiai lėktuvo motorai, primindami

asmeninio Dievo (Modern Age, 1972 m.,
rudens nr., 152-153 psl.).

Panašia prasme į asmeninius santykius
žvelgia T.S. Eliot, vieno savo personažo lū-
pomis sakydamas žmonos pamestam vyrui:
"Kai tu nebetekai ryšio su žmogumi, su ku-
riuo tu manei tą ryšį turįs, tu nebesijauti
pilnas žmogus. Tu staiga nukritai į objekto
būklę, pasidarydamas grynas objektas, bet
jau nebe asmuo" (The Cocktail Party, 29
psl.).

kūrybingą į erdves besiveržiančią žmogaus
dvasią. Kartu su lėktuvu nesulaikomai bė-
go ir tamsios nakties minutės bei valandos,
o giliai po mūsų kojomis slinko Karibų jū-
ros vandenys, Venezuela su kitais Centrinės
Amerikos kraštais bei milžiniški Brazilijos
plotai su aukštais kalnais, dykumomis ir
džiunglėmis. Tačiau žemėje viską dengė
naktis. Tik retkarčiais virš džiunglių sušvis-
davo susikryžiąvę tropinio dangaus žaibai,
lyg norėdami sudarskyti tamsią nakties už-
dangą.

Taip keliolika valandų skridę, išnirome
iš tamsios ekvatoriaus nakties, ir rytuose
mus jau sveikino auksinis priešaušris. Ne-
trukus mus gaubė mėlynas dangus, o žė-
miau lėtai slinko pilki debesų kamuoliai,
pro kurių properšas matėsi rūke skendintys
Brazilijos žemės vaizdai su retai išmėtytom
gyvenvietėmis. Taip pilki ir monotoniški
vaizdai slinko tūkstančius mylių. Tačiau
lėktuvas šiuos nuotolius taip sutrumpino,
jog beveik nepajutom, kai mūsų plieninis
paukštis jau suko ratą virš Rio kalnų ir
miesto dangoraižių. Tik gaila, kad iš lėk-
tuvo neteko gėrėtis šiuo gražiausiu pasau-
lyje miestu, nes sunkūs debesys ir rūkas jį
beveik visą buvo paslėpę.

Nusileidus purkšnojo smulkus lietus, ir
visa aerouosto aplinka atrodė gana niūri.
Tačiau dėl to per daug nesijaudinom, nes
čia sustojome tik keliom valandom pake-
liui į Buenos Aires ir netrukus tęsėme ke-
lionę toliau.

Virš aerouosto dar vis kabojo tamsūs
debesys ir stambūs lietaus lašai, kaip gai-
lios ašaros, riedėjo per lėktuvo langus, kai
palengva yrėmės į pakilimo taką. Lietus
dar vis drėkino žemę. Tik išnirus iš tirštos
debesų masės, mus vėl sveikino žydras dan-
gus ir lydėjo iki Buenos Aires. Išnykus de-
besų dangai, šviesioje popietės saulėje aiš-
kiai matėsi žalios Argentinos pampos ir
per jas besivingiuojantis mėlynas Paranos
upės kaspinas. Netrukus pastebėjau ir toli

į pampas įsiskverbęs miesto baltus dangoraižius.

Lėktuvo kapitonas pranešė, jog esame jau virš Buenos Aires ir už keliolikos minučių nusileisime Ezeiza aerouoste. Lengvas stuktėlėjimas, ir mūsų lėktuvas riedėjo moderniausio Pietų Amerikos aerouosto nusileidimo takais. Išlipus vykome į maitinę atlikti formalumų ir iš ten prie konvejerio pasiimti savo lagaminų. Aerouosto pastatė mūsų jau laukė Melia kelionių įstaigos atstovė, su kuria tuoj vykome autobusu į viešbutį.

Visiems sulipus į autobusą, simpatinga airių kilmės argentinietė mus pasveikino atvykus į Sidabro žemę — Argentiną (lot. *argentum*) ir pasisakė, jog jos vardas Patrīna ir su ja teks čia praleisti keletą dienų. Ezeiza aerouostas yra apie 25 mylios nuo miesto centro, tad autobusu teko į Buenos Aires važiuoti daugiau kaip pusvalandį. Šios kelionės metu labai kalbi ir humoro nestokojanti gidė mus supažindino trumpai su Buenos Aires miesto istorija ir dabartiniu didmiesčiu, smulkiai painformavo apie dabartinę Argentinos infliacijos stipriai paliestą valiutą (1 dol. lygus 500 pezų), be to, suteikė įvairių nurodymų kaip orientuotis parduotuvėse, naudotis taksiiais ir t.t.

Tuo tarpu mūsų autobusas riedėjo gražia dviejų krypčių autostrada, o pro jo langus gaudėme pirmuosius "sidabro" žemės įspūdžius ir stebėjome greit besikeičiančius vaizdus. Iš visų pusių vyravo žalia spalva ir matėsi, kad miestas giliai įsiskverbęs į pampas. Monotonišką žalumą pajvairindavo tik įvairiaspalviai nedideli argentiniečių namai. Nors ruduo čia jau buvo gerokai įpusėjęs, tačiau mums įprastų rudens žymių bei spalvų gamtoje nesimatė. Atrodo, kad čia tik keičiasi metų laikai, o gamta savo spalvų beveik nekeičia.

Artėjant į Buenos Aires, pampų žaluma išblėso, daugėjo vis daugiau miesto pastatų, kurie užėmė plačius priemiesčius ir pramonės rajonus. Matėsi ir daug naujos statybos, bet neužbaigtos, tai rodė, kad miestas dar vis auga ir plečiasi.

Buenos Aires į tokią milžinišką Argentinios metropoliją išaugo tik per paskutiniuosius 50 metų, tačiau šio miesto gimtadienis siekia net 16-įjį šimtmetį. 1536 metais Pedro Mendoza prie Paranės ir Urugvajaus upių santakos, vadinamos La Plata, pastatė pirmą tvirtovę, tačiau karingieji indėnai ją tuoj sugriovė. Tad 1580 metais toje pačioje vietoje miestas buvo kuriamas antrą kartą, ir jo kūrėju dabar buvo Juan de Garay. Indėnai daugiau nepajėgė miesto kūrimą sutrukdyti, ir čia apsigyveno 63 gyventojai tuo metu atsikėlę iš Asunciono.

Taip besiklausant malonios gidės pasakojimų, pasiekėm Buenos Aires automobilių ir pėsčiųjų prikimštas gatves, kur siauroj Tucuman gatvėje sustojome prie Claridge viešbučio.

Viešbutis ne naujas, tačiau laikomas pirmos klasės ir vienas iš istorinių Buenos Aires pastatų. Čia patogūs, vėsinami kambariai, graži kavinė, baras ir amerikiečių bei prancūzų virtuvės restoranai.

Pailsėję, sekantį rytą, atvykus gidei į viešbutį, išvykome su ja pasidairyti po miesto prekybos centrą. Toli nereikėjo eiti, nes čia pat už kvartalo buvo garsioji calle de Florida, arba Floridos gatvė, kurioje ir artimose gatvėse sukoncentruota visa šio miesto prekyba. O visas šių gatvių tinklas sudaro San Martin prekybos centrą.

Vaikščiojant šiomis gatvėmis, iš karto galima pastebėti dideles pėsčiųjų minias, ko S. Amerikos miestuose netenka matyti. Čia gatvės pripildytos pėsčiųjų ištisą dieną ir net iki po vidurnakčio. Tad neveltui Buenos Aires dažnai vadinamas "pėsčiųjų miestu". Čia daugelis gatvių, kaip ir Europos miestuose, paliktos vien pėsčiųjų judėjimui ir automobiliams uždarytos.

Atrodo, pėsčiųjų patogumui suplanuotas ir miestas: visos gatvės išvestos tiesiais kvadratais, aikštėse po pavėsingais medžiais patogūs suolai poilsiui, šaligatviuose įrengtos kavinės, kurias čia vadina confiterijom. Miestiečiai, atrodo, su laiku nesiskaito, nes ištisas valandas gatvių kavinėse praleidžia prie kavos puoduko arba stiklo Coca Colos, besišnekučiuodami ar skaitydami laikraštį.

Buenos Aires daugeliu atvejų panašus į 19 amž. Balzako Paryžių. Europietiškas charakteris čia labai ryškus gyvenimo būde, statyboje, estetiškame miesto išplanavime. Čia platūs bulvarai su gražiais paminklais, besikeičiančio šimtmečio prancūzų renesanso pastatai, puikūs parkai ir t.t. Žmonės atrodo gerai apsirengę, lanko teatrą, o aristokratai mėgsta parkuose jodinėti arkliais. Neveltui argentiniečiai ilgą laiką didžiavojo savo europietiška kilme ir dažnai mėgdavo sakyti: "Nosotros somos Europeos", t.y. mes esame europiečiai.

Tarp spalvingos žmonių masės ilgokai su Patricija vaikštinėjom Floridos, Santa Fe ir calle Carientes gatvėmis, lankydami kailių, odos ir brangenybių parduotuves. Stebėjome ne tik languose išstatytas prekes, bet ir žmones bei jaunimą, kuris šiuo laiku pasaulyje turi bendrą elgesio ir apsirengimo uniformą. Džynsai ir netvarkingumas yra šiandien viso pasaulio paauglių bendras bruožas. Atsitiktinai pastebėjome gatvėje ir būrelį mokyklos mokinių, kuriuos mokytoja vedė į kiną. Mūsų dėmesį atkreipė jų keistoka uniforma, nes visi vilkėjo baltus apsiaustėlius, panašius kaip gydytojai. Tokie baltus apsiaustus mokiniai čia dėvi mokyklose, kad nesuteptų savo rūbų.

Taip pat gatvėse čia teko pastebėti daugybę kioskų, kuriuose parduodami laikraščiai, žurnalai ir rūkalai. Su kiosko prekyba Buenos Aires pradėjo savo karjerą ir garsusis multimilijonierius Aristotelis Onasis. Jis buvo gimęs Smirnoje, bet pirmojo pasaulinio karo metu, atskirtas nuo savo tėvų, atvyko į Buenos Aires. Čia, vos sulaukęs 14 metų, įsigijo kioską ir pardavinėjo tabaką. Sukalęs pirmuosius 100.000 pezų, 1930 m. nusipirko laivą ir pradėjo verstis laivininkyste. Jo verslą lydėjo laimė ir tokiu būdu greit tapo vienu iš turtingiausių žmonių pasaulyje.

Kitas taip pat įdomus verslas, kurį čia pastebėjau, bet niekur pasaulyje neteko matyti — tai gatvės muzikantai. Štai barzdotas senelis, vikriai pasišokinėdamas, suko tik vaikystės laikais man matytus vargonėlius, o virš jų tupinti papūga sumaniai ir

grakščiai snapu aukotojui iš dėžutės ištraukia vokelį su laimingu numeriu ar kita dovanėle. Taigi sena Europos dvasia čia dar gyva ir sugrąžina daug senų prisiminimų. Apsukę gerą dalį San Martin plazos, grįžome atgal į viešbutį. Rytoj Patricija pažadėjo plačiau supažindinti su Buenos Aires įdomybėmis.

9 val. ryto autobusas ir Patricia mūsų jau laukė prie viešbučio. Vykome į miesto centrą, kirsdami dvi pagrindines šio miesto magistrales: Avenida de Mayo su garsiuoju obelisku ir Avenida 9 de Julio, kuri laikoma plačiausia gatve pasaulyje.

Mūsų autobusas sustojo prie didelės keturkampės aikštės, vadinamos Plaza de Mayo. Čia vieną jos kraštinę puošė Casa Rosada, t.y. Argentinos "Baltieji rūmai", tik deja, ne balti, o rausvi, nes statyti iš rausvo granito. Pastatas atrodo gana sunkus, tačiau aikštės gale sudaro gana skoningą ir rimtą Argentinos valdovų rezidenciją. Kitame aikštės šone senieji kongreso rūmai, kurie statyti 1863 metais ir dabar laikomi tautiniu paminklu. Toliau Cabildo, kur gimė Argentinos nepriklausomybė. Šie rūmai statyti kiek anksčiau, 1710 metais, ir dabar paversti muziejumi. Čia saugomi valstybės dokumentai, baldai, įvairūs meno darbai bei garsių dailininkų paveikslai, kuriuose atsispindi revoliucijos eiga. Lyg ir užbaigdamą visą šios aikštės statybinį kompleksą, iškyla sena 1618 metais statyta katedra. Katedroje laikomi Argentinos laisvės kovotojo generolo San Martin palaikai, prie kurių nuolat dega simbolinė šviesa ir su tradicine raudona-mėlyna granadierių uniforma budi kariai.

Padarę čia keletą nuotraukų, vykome toliau centrinėm gatvėm pro garsųjį Colon teatrą. Iš lauko tikrai atrodo imponantiškas pastatas, statytas 1908 metais pagal Paryžiaus operos pavyzdį. Tad prancūzų renesanso stiliaus rūmai jau savo išore teikia tam tikrą meno šventovės įspūdį. Nėra turbūt pasaulyje muziko bei teatro ar operos žvaigždės, kurie nebūtų šiame teatre groję, dirigavę ar dainavę, įskaitant, žinoma, ir mūsų Kiprą Petrauską, kuris čia daugiausia

Buenos Aires miesto panorama.

A. Kezio nuotr.

dainavęs rusiškas operas. Nuo 1920 metų, čia, kaip ir Niujorko Metropolitan operoje įsivyravo tradicija atlikti operas originalia kalba.

Žinoma, buvo didelis noras patekti į Colon teatro spektaklį, tačiau laikas neleido. Be to, mums viešint Buenos Aires, teatre vyko vaikų spektakliai, į kuriuos įleidžiami tik tėvai su vaikais arba vaikai su globėjais. Toliau vykome pro meno muziejų, valstybinę biblioteką, įvairius universiteto fakultetus ir t.t. Visos šios įstaigos įsikūrusios gražuose klasikinio, prancūzų renesanso ar modernaus stiliaus rūmuose. Pravažiavome ir garsųjį Palermo parką, kuris sekmadienio popietės saulėje priglaudė daugybę miesto gyventojų, ieškančių atgaivos gamtos prieglobsty. Sakoma, kad tai vienas gražiausių pasaulyje parkų. Čia įvairiaspalviai gėlynai, rožių sodai, dirbtinės upės ir tiltai suteikia parko aplinkai išskirtinę atmosferą. Tačiau labiausiai savo puošnumu, sakoma, išsiskiria labai įdomi terasa, išklota Andalūzijos keraminėmis plytelėmis, kurias Buenos Aires miestui dovanojo Ispanija.

Autobusu važiuodami, pažinom visa tai tik kaip iš prabėgančio filmo. Gaila, kad grupinės ekskursijos laikas visuomet ribotas, ir daug nuo ko tenka atsisakyti.

Mūsų antra sustojimo vieta buvo vadovės numatyta prie Buenos Aires kapų. Nors vadovė ir pastebėjo, kad kapai paprastai nėra ekskursijų lankymo vieta, tačiau, nemačius Buenos Aires kapų, būtų gėda pripažinti buvus šiame mieste.

Sustojome čia netoli Bellas Artes muziejaus, kur už aukštos mūrinės sienos garsieji šio miesto Recoleta kapai. Sakyčiau, tai tikra turistų atrakcija — ne kapai, o mirusiųjų miestas su pastatais ir gatvėmis. Pagrindinę šio miesto gatvę puošia gražus dorėnų stiliaus portikas ir eilė žalių kiparisų. Šios gatvės gale matosi prisikėlusio Kristaus bronzinė statula. Toliau kryžiuojasi daugybė gatvių su įvairių stilių mauzolieiais, kuriuos puošia brangios granito ir marmuro skulptūros. Čia jauties, kaip antikiniam graikų pasaulyje, kaip Periklio laikų Atėnuose. Tarp brangių mauzoliejų čia yra ir Eva Peron marmurinė "pilis" su nevystančiomis chrizantemomis ir kitomis nuo-

lat keičiamom gyvom gėlėm. Taip be galo tęsiasi mirusiųjų Buenos Aires patricijų miestas, kuriame gana lengva paklęsti.

Iš Recoleta kapų vykome į Buenos Aires uostą, kuriuo argentiniečiai taip pat didžiuojasi, laikydami jį savo pionieriškos ir kūrybingos dvasios laimėjimu. Uosto krantinės tęsiasi pagal plačias La Plata žiotis, net 29 km. Čia sueina ir viso krašto geležinkelių linijos, kuriomis suvežami į uostą Argentinos pramonės ir žemės ūkio gaminiai. O iš čia laivais gabenami į užjūrio kraštus. Įdomu, kad ilgos uosto krantinės grįstos Italijos granitu, už kurį Argentina atsilygino grūdais ir mėsa. Čia pat uosto rajone yra įsikūrę ir Buenos Aires dailininkai, tai lyg Paryžiaus Montmartre dailininkų kvartalas. Ilgos eilės stovų su jų darbais sudaro čia ištisą muziejų po atviru dangum. Šalia aliejinės tapybos lengva akvarelė ir nedideli skulptūros darbai reiškiasi čia įvairiais stiliais: natūralistiniu, surrealistiniu ir abstraktiniu. Visi darbai gana brangūs, ir dailininkai į derybas nesileidžia. Tad pasigėrėję menu ir dar kiek pasižvalgę po uostą, grįžome atgal į viešbutį. Šios dienos vakare buvo numatyta vykti į argentiniečių folkloro ir modernių šokių programą.

Autobusu pasiekėm Casa Rosada nedidelį naktinį klubą. Gana maža patalpa ir nedidelė scena sudarė jaukią ir intymią šio teatro aplinką. Programa taip pat buvo gana įdomi, nenuobodi ir ne per ilga, susidedanti iš eilės instrumentalistų, vokalinų solistų ir šokėjų.

Reikia pastebėti, kad folkloru Argentinoje pradėta domėtis tik 20-tame amžiuje. Prieš tai į savo krašto muziką nebuvo krepiama dėmesio. Pradėjus puoselėti savo krašto muziką su savitu charakteriu ir ritmu, iškilo ir tango dominavimas Argentinoje. Nuo to laiko visa argentiniečių muzika, nežiūrint kompozitoriaus krypties, įgavo tą tipišką šalies ritmą su kreolišku charakteriu (t.y., persisunkusi pirmųjų ateivių ispanišku charakteriu). Žinoma, šalia ispaniško charakterio į argentiniečių kompozicijas pateko ir daug indėnų motyvų.

Tad pirmą folklorinę dalį atliko šešios labai spalvingos šokėjos, kurioms pritarė 5 asmenų orkestras: būgnas, 2 gitaros ir 2 pučiamieji instrumentai. Atkreipiau dėmesį į labai įdomų tautinį instrumentą, kuris visai panašus į mūsų skudučius. Šis skiriasi tik tiek, kad mūsų skudučiai susideda iš vienos ar kelių švilpynių, tuo tarpu argentiniečių švilpynių junginys priskaičiau net 10.

Po šokėjų charakteringas argentiniečių kompozicijas atliko solistė ir solistas, kurie, tokioje mažoje salėje naudodami mikrofoną, tiesiog užtrenkė visiems ausis. Tai tipiškas lotynų Amerikos muzikos perdavimo būdas, kur visas dėmesys nukreiptas į garsą arba, kitaip sakant, triukšmą. Sekančioje programos dalyje dėmesio centre iškilo argentiniečių tango. Į tango, kaip labiausiai šiame krašte pamėgtą muzikinį ritmą, atkreipė klausytojų ir žiūrovų dėmesį gana elegantiškas ir iškalbingas šios programos pranešėjas.

Grakšti ir elegantiška šokėjų pora pašoko klasikinių ir saloninių tango, grojant dviem akordionistams ir pianistui. Toliau buvo eilė individualinių ir grupinių šokių su ispanišku flamenco charakteriu. Šokius lydėjo muzika ir dainos, kuriomis buvo akcentuojama ritmas ir optimistinė išraiška. Moterys šokį daugiausia išreiškė rankomis, pirštais ir liemens judesiais, vyrai visada laikė savo kūną tiesioje pozicijoje ir pačiu šokiu akcentavo vyriškumą bei aroganciją. Pagrindiniai šokio judesiai sukoncentruoti kojose, kuriomis vyrai iš energingo tryptimo dažnai pereinavo į nuostabiai tankų kojų virpesį. Apskritai vakaro programa buvo pilna egzotikos, pietietiškos šilumos ir vibruojančios atmosferos. Sekančią dieną buvo numatytas mūsų susitikimas su Buenos Aires lietuviais.

Sekmadienio rytą į viešbutį atvyko žinomas Argentinos lietuvių veikėjas Zeferinas Juknevičius, su kuriuo vykome autobusu į Buenos Aires priemiestį Avellaneda, kur yra lietuvių kolonijos parapija ir tautiniai bei kultūriniai centrai. Sustojome prie Aušros Vartų (Madre de la Misericordia)

“Laiškų lietuviams” konkurso premijų (teikimo iškilmės. Kalba mecenatė Stefanija Rudokienė. Stovi: redaktoriai, Ramunė Kubiliūtė, Rima Polikaitytė, Paulius Bindokas, Ramona Steponavičiūtė, Vida Brazaitytė. Algirdo Grigaičio nuotr.

parapijos gražios bažnyčios, kur 10 val. turėjome rinktis į pamaldas. Prieš pamaldas turėjome dar gerą pusvalandį laiko, tad vietos lietuviai, išnaudodami tą laiką, mus supažindino su parapijos gražia aplinka ir ten veikiančiais lietuviybės židiniais. Mielai Argentinos lietuviai Ona Kairelienė ir A. Mikučionis mus pirmiausia nuvedė į muziejų, kur surinkta daug tautodailės, lietuviškos spaudos, gintaro ir daug kitų lietuvišką kultūrą bei istoriją liudijančių eksponatų. Aplankėme Marijonų leidžiamo laikraščio “Laikas” redakciją ir spaustuvę bei parapijinę mokyklą, kurioje anksčiau buvo mokoma ir lietuviškai. Parapijinei mokyklai vadovauja seselės Kazimierietės, ir pamokos vyksta tik ispanų kalba. Lituanistinė mokykla taip pat jau neveikia, nes nebėra prieauglio, kalbančio lietuviškai. Čia po II pasaulinio karo atvykusi mokytoja O. Kai-

relienė buvo suorganizavusi lituanistinę mokyklą ir joje dirbo aštuonerius metus. Dabar O. Kairelienė redaguoja vietinį laikraštį “Laikas”. Susipažinę su parapijos aplinka ir ten dar veikiančiais bei užgesusiais lietuviybės židiniais, susirinkome jaučioje dar lietuviška aplinka dvelkiančioje Aušros Vartų bažnyčioje į sekmadienio pamaldas.

Prieš pamaldas parapijos klebonas kun. Augustinas Steigvila mus iš taip toli atvykusius nuoširdžiai pasveikino ir palinkėjo malonios viešnagės Argentinoje bei sveikiems sugrįžti į savo namus. Šv. mišias atnašavo ir prasmingą pamokslą pasakė kun. J. Vaišnys, S.J., kuris pastebėjo, jog tvirtas tikėjimas ir tautinė sąmonė pavienių žmonių ir tautų gyvenime yra pagrindinė sąlyga išlikti gyviems. Todėl išeivijoje kiekvienas turi stengtis išlaikyti savo tėvų kalbą ir tikėjimą. “Testiprina mus partizanų

aukos ir tesuteikia vilties, kad tėvynė prisikels" — skambėjo padrašinantis kun. J. Vaišnio, S.J., žodžiai.

Po pamaldų šventoriuje susipažinome su vietos lietuviais ir lietuviškos veiklos atstovais, kurių čia buvo vyresnių ir jaunesnio amžiaus, bet visi tokie mieli ir taip artimi, jog buvo net sunku išsiskirti. Tačiau laikas bėgo, o mūsų globėjai, Argentinos lietuviai, norėjo dar ir su kitais savo tautiniais bei kultūriniais židiniais supažindinti. Tad pirmiausia vyko į lietuvių Susivienijimo klubą. Tai taip pat plačios apimties lietuviškos veiklos židinys, pareikalavęs iš Argentinos lietuvių nemažai kapitalo, energijos ir aukos. Didokas mūro pastatas su įvairiom patalpomis, baru ir nemaža sale bei didžiuliu kiemu su baseinu ir vieta pasilinksminimams. Reikia pastebėti, kad šios organizacijos vadovas-pirmininkas yra dar jaunas lietuvis R. Stalioraitis, puikiai kalbantis lietuviškai ir nepamainomas SLA veikėjas. Pastebėjau klubo viršutinėje salėje kabantį ir net įrėmintą šiam jaunam veikėjui skirtą eilėrašį ar net, sakyčiau, himną, kuris taip skamba:

Stalioraitis Raulas yra taurus jaunuolis,
Argentinoj gimęs, Lietuvai darbuojas.
Susivienijimas mato ir tą pripažįsta.
Pirmininkas 3 kart rinktas nesuklysta.
Linkim ir linkėsim jam ilgiausių metų.
Žinom, aukos jėgas ir jaunimą skatins,
Šauks darban vienybėn, nes darbe jėga,
O vieningo darbo laukia Lietuva. ...

Pavaišinus mus čia šaltu alumi, vyko į puikų užmiesčio restoraną, kur mūsų globėjai buvo užsakę pietus. Kartu su mumis vyko Z. Juknevičius, A. Mikučionis su ponija, broliai Mičiudos ir kt. Čia vaišinomės įvairiais skanėstais ir pagrindiniu mėsos patiekalu, kuris Argentinoje pasižymi nepaprastu įvairių keptų mėsų gausumu: kepta jautiena, kepti ožiukai, vištiena, kiauliena, kalakutiena ir t.t. Argentiniečiai paprastai mėsą valgo tris kartus per dieną. Pigiausia mėsa čia yra jautiena, o paukštiena ir pieno produktai gana brangūs.

Pasisotinę ir nuoširdžių lietuvių vaišėse praleidę keletą valandų, iš "Žaliųjų metų" restorano vyko į lietuvių senelių namus — "Židinį". Šiuo prasmingu vardu pavadinta lietuviška sodyba priglaudžia keliolika senelių, kurie čia jaukioj aplinkoj leidžia senatvės dienas. Sodyba susideda iš atskirų nedidelių namelių, kuriuos supa lietuviškų gėlių darželiai, apelsinų ir citrinų medžiai bei žalios vejės. Kiekvienas gyventojas turi, nors kuklų, bet jaukų vieno kambario ir virtuvėlės butą. Čia pat pastatytas dar vienas didokas pastatas, kuriame numatyta įrengti salę ir "Židinio" administracijos patalpas. Tad reikia pastebėti, kad Argentinos lietuviai, šalia religinės, kultūrinės, tautinės ir politinės misijos, nepamiršo ir humanitarinės misijos, būtent globoti ir aprūpinti garbingo amžiaus sulaukusius tautiečius. Tai gražus pavyzdys visai mūsų išeivijai.

Susipažinę su "Židinio" aplinka ir pasikalbėję su jo gyventojais, buvome pakviesti į dar neįrengtą salę, kur mieli Argentinos lietuviai mus vėl vaišino įvairiais gėrimais ir užkandėliais. Čia buvo ir šios įstaigos iniciatoriai, statytojai bei įvairių darbų atlikėjai, kurie daug savo laisvų valandų yra paaukoję "Židiniui". Nuoširdžioje lietuviškoje aplinkoje ir jaukioje nuotaikoje besivaišindami, praleidome čia keletą atmintinų valandų. Atsisveikinant, Aušros Vartų klebonas kun. A. Steigvila trumpoje kalboje pasidžiaugė mūsų viešnagė ir apgailestavo, kad taip greit turime skirtis.

Panašiomis mintimis trumpai kalbėjo dar Z. Juknevičius, pabrėžęs jog lietuvių atsilankymas iš užjūrio yra visada kolonijai tam tikra atsinaujinimo šventė — tautinis sustiprėjimas. Ekskursantų vardu kalbėjo kun. J. Vaišnys, S.J., kuris padėkojo už tokį nuoširdų mūsų priėmimą, už lietuvišką vaišingumą ir rūpestį, pastebėdamas, jog nežiūrint kur begyventume, mus visus jungia ir riša ta pati lietuviška širdis.

Graži, saulėta sekmadienio popietė slinko į vakarą, tad skubėjome iš čia į Argentinos Lietuvių Centrą. Tai dar vienas Argentinos lietuvių tautinis bei kultūrinis ži-

Kodėl šeimos skiriasi?

("Laiškų lietuviams" konkurse premijuotas rašinys)

Gražina Kriaučiūnienė

Kadaise, kai šeima susiruošdavo išvykai į parką ar paežerę, maistas būdavo sudėtas į molinius arba stiklinius indus, apklotas medvilnine servetėle, sukrautas į pintinę kartu su peiliais, šakutėmis ir kitais reikmenimis. Pintinė būdavo užklojama languota staltiese, kuria vėliau dengdavo stalą ar pasitiesdavo ant pievos. Pavalgius visi indai ir staltiesė vėl atsidurdavo pintinėje kelio nei namo.

Dabar galima užkandžiauti lauke be jokio triūso. Į popierinius maišus sudedamos popierinės servetėlės, plastikinės šakutės, metalinės gėrimo dėželės, dešrelės ir

bandutės. Pavalgius visi indai išmetami, namo grįžtama tuščiom rankom — nieko nereikia skalbti ar plauti. Panašūs patogumai randami ir maisto gaminyje: bulviniai milteliai, užšaldyti "TV" pietūs, konservai, greitai pagaminama kava ar kakavas. Pietų paruošimui bereikia tik miklios rankutės konservams atidaryti. Dar ir to negana. Kas nenori palaukti 20-30 min., kol maistas sušils, turi "micro-wave" krosneles, kurios produktus sušildo per kelias minutes. Žodžiu, nereikia valandų valandas virtuvėj prakaituoti. Seniai dingio dienos, kai šeiminkė kas rytą minkydavo duoną, maišydavo pyragus. Dabar galima visko nusipirkti. Nebereikia mokytis pagrindinės kulinarijos, šeima ir taip nebadaus.

Panašūs "laiko sutaupymai" randami ir kituose gyvenimo aspektuose. Kam naudoti medžiagines staltieses, kai yra plastikinės ar popierinės? Kam skaityti ilgą knygą, kai tą patį dalyką, gerokai "suvirškintą", galima matyti televizijos ekrane? Kam dirbti, kai galima valdžios pašalpą gauti?

Įsipilietinus įvairiems palengvinimams darbo bei ekonomijos srity, panašios greito pasitenkinimo pažiūros persiliejo ir į moralę. Ieškant to greito pasitenkinimo, pradėjo irti ir šeimos pamatai. Atsiradus tobulesnėm gimdymo kontrolėm, atsipalaidavo ir lytinio santykiavimo varžtai. Kam vestis,

dinys, atstovaujantis mūsų išeivijos tautiniam gajumui svetimų tautų jūroje. Čia tarp nedidelių priemiesčio namų iškilęs dviejų aukštų mūrinis pastatas su ryškiais Gedimino stulpais ir geležine tvora aptvertas reprezentuoja Argentinos lietuvius, kaip kultūringą ir sąmoningą šio krašto mažumą. Pastate gana didelė salė su scena, kur vyksta koncertai ir minėjimai; žemutiniame aukšte taip pat didelė patalpa su baru; toliau posėdžių kambariai ir kitos patalpos. Pastatą supa nemažas kiemas su pastoge ir įrengimais mėsai kepti. Tad čia ir vyksta visi lietuvių subuvimai. Užrašas "Lietuvių Centras", kuris didelėm raidėm iškyla virš fasado, visai pateisina pavadinimą. Čia vėl su nesibaigiančiu lietuvišku vaišingumu bu-

vome vaišinami įvairiais gėrimais ir sausainiais. Saulė jau visiškai buvo pakrypusi į vakarą, bet dar spėjome pasinaudoti paskutiniais jos spinduliais ir prieš "Lietuvių Centrą" su mieliais, vaišingais Argentinos lietuviais nusifotografuoti. Nusifotografavus ir su dauguma atsisveikinus, susėdome į autobusą, kuriuo grįžome atgal į viešbutį. Spontaniškai prasiveržusi daina "Sudiev, sudiev" ir iškilusių rankų mojavimai sudarė gana graudų finalą tokio malonaus ir neužmirštamo sekmadienio. Iki viešbučio mus dar palydėjo A. Mikučionis su poniu ir Z. Juknevičius. Tad šiuo išpūdingu sekmadieniu pasibaigė ir mūsų viešnagė Argentinoje. Sekančią dieną skridome į Rio de Janeiro.

jei galima susidėjus gyventi? Kam gimdyti vaikus, kai galima nuo jų apsisaugoti arba lengvai abortą padaryti? Kam nusibodusiam vedybiniaime gyvenime kankintis, jei galima skirtis ir kitą vesti?

Prieš 20 ar daugiau metų daugumoje valstijų ištuoką buvo galima gauti tik įrodžius partnerio,-ės paleistuvystę. Pereitame dešimtmety daugelis tų valstijų pakeitė ištuokų reikalavimus. Dabar ištuoką galima gauti be jokios priežasties — reikia tik panorėti skirtis. 1981 m. Amerikoje buvo 1.213.000 ištuokų. Po tų rekordinių metų ištuokų skaičius kiek sumažėjo. 1982 m. buvo "tik" 1.170.000 ištuokų. Tai bene pirmas ištuokų sumažėjimas per praėjusius 40 metų.

Nors šiuose milijoniniuose skaičiuose atsispindi dabartinio gyvenimo "numetamoji" (disposable) kultūra, kai įvairių skyryboms priežasčių pridygo lyg grybų po lietaus, tačiau noriu atskirti esmines skyrybų priežastis nuo priimtinių ir ne taip gerų. Esminės priežastys yra tos, dėl kurių praėjusiais šimtmečiais poros būtų išsiskyrusios, jeigu tam būtų buvusios sąlygos. Primitinos priežastys atspindi šių dienų gyvenimo sąlygas, kurios ne vienam pakeitė vertybių skalę ir pažiūras į esminį gyvenimą. Ne taip geros priežastys yra tokios, kurios pagrįstos nesubrendimu, išipareigojimo bei noro stoka vedybinį gyvenimą kurti ir puoselėti.

Kadangi per eilę metų žmogaus būdas nepasikeitė, todėl nepasikeitė ir esminės skyrybų priežastys. Šiai kategorijai priklauso: paleistuvystė, girtuokliavimas, brutalumas ir emocinės ligos. Ilgus metus paleistuvavimas ir girtuokliavimas buvo laikomi vyriškumo pažymiu. Taip gyveną vyrai nebuvo smerkiami, o moterys jais neturėjo teisės skųstis. Dabar moterims nebereikia tokio elgesio toleruoti. Jei vyras nenori susitvarkyti, moteris gauna skyrybas.

Brutalumas žmonijoje nėra jokia naujiena. Tai įrodo įvairūs karai, kerštai, kriminaliniai nusikaltimai. Nėra naujiena, kad tėvai vaikus baudžia fizinėmis bausmėmis, o vyrai muša savo žmonas. Rusijoje

nuo seno juokiamasi, kad "kas žmoną myli, tai kasdien muša". Toji piktybė ilgus metus buvo priimama, kaip gyvenimo tikrovė. Tik prieš maždaug 20 metų spaudoje pasirodė straipsniai su nuotraukomis, kaip brutaliai tėvai kartais elgiasi su savo vaikais. Pabudo sąžinės, sujudo visuomenė. Gydytojai bei įvairios valdžios įstaigos, pastebėję įtartina vaiko sužalojimą, stengiasi susekti, ar vaikui tikrai atsitikusi nelaimė, ar buvo žiaurių tėvų sužeistas. Įrodžius brutalumą, vaikas atskiriamas nuo tėvų, o jiems teikiama psichiatrinė pagalba. Brutumo kategorijai priklauso ir vaikų apleidimas bei seksualinis išnaudojimas. Pastarasis tik neseniai išplaukė į paviršių. Ši brutalumą sunkiau įrodyti, ir patiems tėvams sunkiau prisipažinti, kad tai atlieka šeimos narys. Tačiau tokiose sąlygose vyrai ir žmonos dabar ieško skyrybų.

Kaip jau minėjau, brutalumas tarp vedusiųjų nėra naujiena. Naujiena tai, kad dabar atsirado galimybė tokiu gyvenimu atsikratyti. Beveik iki pereinamo dešimtmečio vidurio reta moteris drįso ieškoti pagalbos, nes jos mažai buvo. Teismai ir policija nenorėdavo kištis į "šeimos kivrčus", o giminės patardavo nekreipti į tai dėmesio arba pasakydavo: "Užsitarnavai, tai ir gavai, nustok verkšlenus". Baugu būdavo tokiai moteriškai ir policijos pagalbos šauktis, nes areštuotas vyras po poros valandų grįždavo namo ir dar daugiau primušdavo. Iki kokios desperacijos toks gyvenimas priveda, parodė Francine Hughes, kuri savo vyrą sudegino. Teismo metu išaiškėjo jos vyro tiesiog žvėriškas elgesys, ir ji buvo išteisinta.

Po šio įvykio Lansinge buvo įsteigti "užuovėjos namai". Brutalizuojama moteris čia gali su vaikais atvykti keliom dienom. Per tą laiką jai teikiama įvairi pagalba, duodama laiko apsigalvoti, ką toliau daryti. Ne viena nutaria grįžti pas savo vyrą, jei tas sutiks ieškoti profesinės pagalbos, bet daugelis apsisprendžia už skyrybas. Panašūs namai steigiami ir kituose Amerikos miestuose, tad moterims jau nebereikia kentėti tokio ar panašaus pažeminimo.

Pamišėlių būta visais laikais ir visose tautose, tačiau tik praėjusio šimtmečio pabaigoje buvo atkreiptas dėmesys į juos, kaip ligonius, pradėtos steigti ligoninės su atitinkamu gydymu. Šio šimtmečio vidury išrasti nauji vaistai psichiniams ligoniams gydyti. Tačiau progresas ir ekonomija darė savo. Atradus naujus patikrinimo ir gydymo metodus, ligonines pradėjo uždarinėti. Tai nereikia, kad dramatiškai sumažėjo ligonių skaičius, bet dabar tokie ligoniai vaistų ir terapijos pagalba pajėgia būti savarankiškais ir naudingais visuomenės nariais. Tačiau ne visi ligoniai gauna reikiamą pagalbą, nes kai kurių ligą sunku nustatyti. Kai kurių ligų simptomai retai pasireiškia ar apsiriboja tik viena aplinkybe. Rašytojas Joseph Haves knygoje "No Escape" aprašo vieną vyrą, kuris buvo visuomenės gerbiamas, tačiau namie rodė kitą veidą: įgėręs daužydavo baldus, mušdavo žmoną, terorizuodavo sūnų. Nors čia eiga vyksta romano puslapiuose, tačiau kraštutinis elgesys, pvz., pavydas ne vieną šeimą išardė. Toks nekontroliuojamas elgesys gali būti ir emocinės ligos simptomai. Tokią ligą ryškiai atvaizdavo filmas "Sybil" (pagrįstas tikru atsitikimu), kuriame pamišėlė taip savo dukrą kankino, kad jos asmenybė suskilo į 27 dalis. Tik taip mergaitė pajėgė savo pačios protą apsaugoti nuo pamišimo. Po ilgų terapijos metų mergaitės suskilusi asmenybė išnyko. Ji vėl tapo normali. Tuo tarpu tėvas, užklaustas psichiatrės, paaiškino, kad jo žmona buvo labai gera motina. Dabar per skyrybas galima vaiką pašalinti iš tokios žalojančios aplinkos.

Pasikeitus gyvenimo aplinkybėms, atsirado priimtinių skyryboms priežasčių. Šiame šimtmetyje labai pasikeitė pažiūros į krikščioniškąją moralę, įsipareigojimus. Pasikeitė šeimos struktūra, gyvenimas. Amerikoje pusė dirbančių moterų yra ištekęsios. Šeimos narių skaičius sumažėjo. Pasikeitė vaikų auginimo aplinka. Retai kelios kartos gyvena po tuo pačiu stogu, retai net tame pačiame mieste. Naujos mokslinės žinios, švietimas, atvėrė naujus horizontus. Nors ir šiandien pasitaiko tė-

vų, galvojančių, kad mokslas dukrai nereikalingas, bet tai jau pasenusios pažiūros. Po I pasaulinio karo daugiau moterų pradėjo lankyti ne tik gimnazijas, bet ir universitetus. Per II pasaulinį karą daug moterų pradėjo dirbti fabrikuose, pirmą kartą gyvenime gaudamos užmokestį už savo darbą. Tokios laisvės paragavusios, nebenorėjo grįžti prie seno gyvenimo, riboti savo horizontą tik namų ruoša ir vaikų auginimu. Šiose aplinkybėse susikristalizavo nauji konfliktai. Kartais šeimoj vyras pasijusdavo lyg antrojoje vietoje atsidūręs, kai žmona už jį daugiau uždirbdavo. Pirmą kartą daugelyje šeimų žmonių išsilavinimas ne tik prilygo prie vyrų, bet net juos pralenkė. Negalintieji prie šių lygybių priprasti, ieško skyrybų.

Po II pasaulinio karo daug europiečių buvo priversti palikti savo tėvynes ir apsigyventi svetimuose kraštuose. Tokioje aplinkoje buvo labai sunku išlaikyti senąjį gyvenimą tokį kaip tėvynėje. Ilgainiui buvo kuriamos mišrios šeimos religijos, tautybės ir net rasės atžvilgiu. Tokiai šeimai darniai sugyventi reikia daug supratimo bei pasiaukojimo iš abiejų partnerių. Ne visi tai pajėgia, todėl išsituokia.

Neretais atvejais skyrybos įvyksta pasikeitus esamom gyvenimo sąlygom. Vyras arba žmona gauna geresnį darbą, turi kraustyti į kitą vietą. Ne visada antrasis nori pakeisti gyvenvietę, nenori palikti draugų bei giminių. Dar sunkiau, jei naujoji vietoje nepritampa. Dažnai tokį asmenį užpuola depresija. Negalint pasigydyti, reikia skirtis. Pasitaiko atvejų, kai vienas nuo kito nutolsta, pasiekę bendrą, užsibrėžtą tikslą. Nepajėgdami ar nenorėdami suartėti, ieško skyrybų.

Kartais net esminių medicinos žinių stoka įvaro kylį tarp poros. Pvz., prieš porą mėnesių Ann Landers skyriuje buvo laiškas apie vieną moterį, kuri labai nervingai išgyveno nėštumą, nes vyras prižadėjo brangius kailinius, jeigu pagimdys berniuką. Jei gims mergaitė, nieko negausianti. Nenuostabu, kad dar šiais laikais yra vyrų, nežinančių, jog ne nuo moters

Liaudies meno muziejuje.

A. Kezio nuotr.

priklauso kūdikio lytis. Tačiau kai vyras pasirenka tik tokį vaiką, kurio lytis jam patinka, o į kitokį net nežiūri, neretai motina susipakuoja lagaminus ir išsikrausto.

Seksualinei revoliucijai nusiaubus kraštą, pasipylė eilės straipsnių apie lytinius santykius. Kovotojai už lygias teises pasmerkė tuos, kurie smerkia homoseksualus. Tuo tarpu homoseksualai pradėjo išeiti viešumon ir skirtis su žmonom, už kurių sijosnų saugiai slėpėsi. Buvo atkreiptas dėmesys ir į moterų lytinių santykių skonį. Antro-

pologė Sheila Kitzinger savo knygoje "Woman's Experience of Sex" pastebi, kad šių laikų moteris vadovaujasi vyrų nustatytomis gairėmis. Iki šiol jai nebuvo tinkamų informacijų lytinių santykių srityje. Kartais vyrai skundžiasi, kad žmonos yra šaltos, neprieinamos, todėl planuoja ieškoti pasitenkinimo kitur. Tad tie, kuriems lytiniai santykiai yra labai svarbus gyvenimo aspektas, o su partneriu, - negali surasti "aukso vidurio", išsituokia.

Susikūrus laikinumo sampratai bendruomenėje, išaugo ir laikinumo moralė. Panašiai kaip panaudotos popierinės lėkštės išmetamos, taip pat ir vedybos lengvai sviedžiamos į "šiukšlių dėžę". Mat gyvenimo sąlygose pripratus prie greitų rezultatų, sunku pakeisti galvosena ir svarbiuose dalykuose: išsipareigoti dirbti, statyti vedybinį gyvenimą, kad jis būtų pastovus ir neišardomas. Akimirka to pasiekti neįmanoma. Medaus mėnesio saldumui ištirpus, ne vienas pasijunta, kad per anksti vedė, kad nebuvo pasiruošęs vedybų realybei. Kasdienybė dažnai būna didelis sukrėtimas. Vyras kasryt vyksta į darbą, o grįžęs ne visada randa tokius skanius pietus, kaip motulė paruošdavo. Moteris, grįžusi iš darbo, turi skubėti maistą paruošti, apsitvarkyti, juk tai jos pareiga! Jeigu vyras yra tikras šovinistas ir nenori prisidėti prie tokių "moteriškų" darbų atlikimo, prieinama prie barinių ir ištuokų. Gali atrodyti, kad ši didelė problema čia labai paviršutiniškai perteikta, tačiau dažnai smulkmenos uždengia esminę priežastį: vienos ar abiejų pusių nesubrendimą, kuris pasireiškia neužjautimu, nesupratimu, nenusileidimu, nenoru padėti. Tai vis ne taip geros priežastys skyryboms.

Išsiplėtus lytinei revoliucijai, patobulėjus pastojimo kontrolės priemonėms, ne tik pasikeitė moralinis gyvenimas, bet atsirado ir "nauja" pažiūra. Vietoj vedybinio gyvenimo, ieškoma vakaro malonumų, arba vadinamosios "prasmingos draugystės". Dingo spaudimas tuoktis, auginti šeimą. Retas tituluojamas senberniu ar senmerge. Dabar tokie viengungiai vadinami profesiniais asmenimis. Minėtos grupės nariai sutinka

mi įvairiuose luomuose. Jie gauna gerą uždarbį ir pasitiki savimi. Tačiau moterys susigundo kiek greičiau ištekėti, nes jų "biologinis laikrodis" nesustodamas tiksi. Vyrai nejaucia tokio reikalo, vedybų vengia, nes bijo įsipareigojimo. Pastebėję, kad draugystės ryšiai gali privesti prie altoriaus, nutraukia santykius su tokia moterimi. Tokie jausmais nesubrendę vyrai, jei ir įkliūva į pinkles, greit ieško skyrybų, nes bet koks rimtas emocinis įsipareigojimas juos labai varžo.

Retos vedybos nesibaigia ištuoka, jeigu jaunieji tuokiasi tik dėl to, kad tėvai tokioms vedyboms priešinasi. Jaunimas, norėdamas pademonstruoti savo teises, užsispiria ir tuokiasi. Kiek pagyvenę pamato, kad tėvai neklydo, o tada jau laikas skirtis.

Šeima taip pat išyra, jeigu nėra komunikacijos. Vengimas pasidalinti bendrais rūpesčiais bei interesais ilgainiui atitolina vieną nuo kito. Nenoras išsiaiškinti, tai lyg purvinų rankų pudravimas: visam laikui neįmanoma nusišluoti. Jei toks gyvenimas ir nesibaigia skyrybomis, tai nebėra gyvas vedybinis gyvenimas.

Dažnai skyrybomis baigiamos vedybos, į kurias įžengta blogais sumetimais. Kas tuokiasi dėl pinigų ar geresnio darbo, vargiai ar liks savo antrajai pusei ištikimas. Taip pat kas tuokiasi, tikėdamasis partnerį perauklėti, t.y. misijonieriška dvasia vadovaudamasis, taip pat nusivils, nes tokios vedybos neturi stiprių bendro gyvenimo pamatų. Jeigu ir pasiseks "darbą" atlikti, nebus reikalo su tuo asmeniu gyventi, o jei nepasiseks — skirsis iš nusivylimo.

Šiomis dienomis net vaikai būna skyrybų priežastimi. Mat mažiau vaikų auginant, lengviau skirtis, jei gyvenimo sąlygos sunkios. Taip pat vaiką užauginus, jam iš namų išėjus, pasikeičia gyvenimo sąlygos ir tarpusavio santykiai. Dažnai žmona išeina dirbti. Ne kiekvienas pajėgia prisitaikyti prie naujų sąlygų ir apsisprendžia skirtis.

Asmeninių konfliktų sąrašė gobšumas užima ne paskutinę vietą. Šis charakterio iškrypimas buvo gerai aprašytas Colleen McCullough knygoje "The Thorn Birds".

Gavęs žmoną su kraičiu, Lukas nusprendė, kad reikia daugiau pinigų ūkio užpirkimui. Nesiklausęs surado žmonai darbą ir sustatė sąlygas, kad visa alga bus siunčiama į banką. Po metų, kai ji laukėsi, prireikė rūbų, tačiau neturėjo nė cento. Tuo tarpu Lukas savam pasižmonėjimui pinigų turėjo. Žmonai sukombinavus gauti paskolą ūkio pirkimui, vyras griežtai atsisakė, aiškindamas, kad, abiem dirbant, už penkerių metų turės užtenkamai pinigų ir nereikės skolo gyventi. Tai, atrodo, girtinas dalykas, bet po

Tvora Ukmergės gatvėje. Vilnius. A. Kezio nuotr.

penkerių metų jam dar vis buvo per mažai pinigų. Žmona jį paliko ir grįžo pas motiną gyventi.

Šeimos gyvenime pasitaiko, kad visi nariai kuriam laikui susispaudžia bendram tikslui, tačiau, matant, kad tas tikslas darosi kitoks, negu buvo numatyta, sunku toliau iš visų jėgų stengtis. Kyla ginčai, vyksta skyrybos.

Susumuojant, noriu pastebėti, kad šiomis dienomis yra daug pagalbos vedusiems. Taip pat išnyko spaudimas "būtinai tuoktis". Pastebėtas palinkimas neskubėti, tuoktis daug vėliau. Tai pozityviai atsiliepia į skyrybų statistiką ir astronominiai ištuokų skaičiai pradeda tirpti. Baisių venerinių ligų įbauginti, viengungiai (ir vedusieji) pradeda rimčiau žiūrėti į škaistybę. Rimčiau žiūrima ir į skyrybas, geriau stengiantis pasirošti vedyboms. Iškilusi ištuokų banga pradeda pamažu atslūgti.

NIEKAD NEGIMUSIO KŪDIKIO MALDA

Marija, atpirktosios žmonijos Motina! Aš tikrai atleidau savo motinai, kuri savo iščiose mane nužudė. Atleisk jai ir tu savuoju šypsniu. Kaip angelą be sparnų, be balso mane atstūmė, ir aš neišvydau šviesos, nepajutau širdies plakimo, nesidžiaugiau motinos pabučiavimais.

Marija, pridėk truputį daugiau šieno ėdžiose, kur guli tavo Kūdikis, paguldyk ir mane prie savo mylimiausiojo Sūnaus, parodyk man savo maloningąjį veidą, suteik man meilės, kurios niekad nepažinau, nepatyriau.

■ Vengrijoje po 1964 m. pasirašytos sutarties Katalikų Bažnyčia gali kiek laisviau veikti. Vatikanas gali skirti vyskopus į jų neturinčias vyskupijas. Anksčiau komunistinė vyriausybė tokius paskyrimus sulaukydavo. Vyriausybė patvirtina naujus vienuolius. Leidžiama tikybą mokyti namuose. Gali veikti katalikų labdaros įstaigos. Eilei klierikų netrukdoma studijuoti teologiją.

■ Čekoslovakijoje suimti šeši katalikai, kurie organizavo šv. Metodijaus mirties jubiliejaus minėjimą.

Kodėl kyla nesusipratimai tarp vaikų ir tėvų?

(Jaunimo konkurse premijuotas rašinys)

Ramona Steponavičiūtė

Labai neseniai, paslaptingoje ir stebuklingoje televizijos stočių karalystėje, gyveno tėvas, motina ir du sūnūs. Dėl nežinomos priežasties visi vadino jaunesnį sūnų "Bebru". Šią programą kasdien ištikimai ir atidžiai žiūri gana didelis mėgėjų klubas. Joje yra atvaizduotos į šią panašios situacijos:

— Tėte, labai atsiprašau, bet nusikaltau. Bebrą pasodinau į draugų sulipdytą baidarę, kad išbandytų, ar plaukia, ar ne, o jis įkrito į ežerą ir sugadino savo naujus odinius batus.

— Na, sūnau, tu su Bebru nueik į savo kambarį. Reikės su mama aptarti, kaip jus nubausti.

— Gerai, tėte. Tik būtų gerai, jei leistumėt man išvažiuoti šį vakarą, nes prižadėjau nupirkti Laurai Besmegėnaitei ledų su sodos vandeniu. Nenoriu žodžio sulaužyti...

Galbūt ši programa yra populiari jau dvidešimt metų dėl to, kad ji patenkina žmonių troškimą turėti šiek tiek fantazijos savo gyvenime. Tikrajame pasaulyje niekad nepasitaiko tokia tobula šeimos padėtis, bet kai kas stengiasi šias komedijų rašytojų išivaizduotas situacijas įgyvendinti. Ypač dvidešimtajame šimtmeityje tėvai skaito knygas ir straipsnius, kuriuose psichiatrai aiškina, kaip tapti idealiais tėvais, nors tie patys specialistai dar nepasiekė to tikslo savo šeimose. Vaikai kovoja, su ki-

tomis mažumos grupėmis, už savo "teises" ir dėvi marškinėlius, ant kurių yra užrašyta: "Vaikai taip pat yra žmonės!" Kartais yra labai reikalinga kitiems tai priminti.

Tačiau šeimyninės kovos tęsiasi, ypač su vyresniaisiais vaikai. Tėvams jaunesnieji yra kaip angeliukai, palyginus su paaugliais, kurie, suaugusieji spėja, yra dažnai velnio apsėsti. Tačiau velnio negalima kaltinti dėl visų šeimos nesusipratimų, kylančių tarp paauglių ir tėvų. Yra žemiškų, žmogiškų priežasčių.

Iš pradžių yra svarbu suprasti bendrus šių dviejų priešų (bent naminėse kovose) požiūrius į vienas kitą. Vaikų nuomone, yra neužtaisomas kartų plyšys. Tėvai, palikę praeity saulėtas jaunystės dienas, nebesupranta jaunimo, yra atsilikę ir nepajėgia pasivyti greitai lekiančiais ir besikeičiančiais laikais. Jie nesiklauso "akmens" muzikos, baliuose šoka polkas arba valsus ir, išvažiuodami su draugais, nedėvi "džinsų". Antra vertus, tėvų nuomone, šių dienų vaikai labai skiriasi nuo praeities jaunimo. Jų nuotaikos greitai keičiasi; jie greičiau suauga, bet lėčiau subręsta. Jie yra nemandagūs, netvarkingi ir negalima su jais susikalbėti. Pagaliau Amerikos jaunimas, nepergyvenęs tikros baimės, bado, žiaurumo ir kitų karo sunkumų, neįvertina savo puikios padėties laisvajame pasaulyje. Jiems nuolat kažko trūksta: rytą, besiruošdami eiti į mokyklą, pažvelgia į drabužiais prikimštus stalčius ir dejuoja, kad neturi kuo apsirengti.

Tačiau tėvai turi mėginti suprasti, kad vaikai keistai elgiasi ir dažnai priešinasi, nes nori pajusti nepriklausomybę nuo tėvų. Jie reikalauja laisvės išspręsti savo problemas ir sutvarkyti savo reikalus: jie ieško tėvų pasitikėjimo jais. Be to, draugų įtaka yra labai didelė paauglių gyvenime. Jie visomis jėgomis stengiasi prisitaikyti prie savo amžiaus žmonių. Yra beveik ironiška, kad, tuo pačiu metu kai paaugliai bando nusikratyti vyresniųjų pančių, jiems yra svarbu priklausyti bendraamžių grupėms. Retai atsiranda jaunuolis, kuriam visai nerūpi, jeigu jo veiksmai yra nepriimtini pa-

Ramona Steponavičiūtė.

gal jaunimo nustatytas elgesio taisyklės. Jeigu sūnaus ar dukters draugai yra kilnaus charakterio, tėvams nereikia prieštarauti draugų įtakai, kuri yra labai svarbi asmens išsivystymo dalis. Vis dėlto yra įkyru, kai vaikams labai patinka draugų tėvų auklėjimo filosofija, ir jie ją vis lygina su savo tėvais: "Bet Ritos tėvai jai leis, išvažiavus į koncertą, negrįžti iki pusės keturių iš ryto".

Vaikai taip pat turi atsiminti, kad tėvams yra sunku išleisti paukščiukus iš lizdo. Tėvai privalo pripažinti, kad jų vaikai turi savo nuomonės, tikslus, pirmenybes, idėjas ir vertes, skirtingas nuo tėvų. Kiekvienas žmogus yra atskiras asmuo, paveldėjęs kai kurias tėvų ypatybes, bet ne visas. Jis nėra tėvų duplikatas. Šis pripažinimas yra daug kam baisus, nes vaikų auginimo darbo pabaiga pranašauja artėjančią senatvę, į kurią mūsų kultūroje yra neigiamai žiūrima. Pagal stereotipą, žili plaukai, dirbtiniai dantys ir lazda nėra labai žavingi.

Pati svarbiausia nesugyvenimo priežastis yra pati aiškiausia: tėvai ir jų vaikai yra per daug panašūs. Tėvai įžvelgia ir teigia-

mas, ir neigiamas savo savybes vaikuose. Vyresnieji vis nori padėti jaunimui, jiems parodyti, kuriuo keliu žengti, kad vaikai nepakartotų jų jaunystės klaidų. Tačiau vaikai neklauso patarimų, o nori išmokti iš savo patyrimo. Be to nesusipratimų išaiškinimo, tėvai ir vaikai gyvena kartu, tame pačiame name, pasimatydami kasdien. Skautų stovykloje, jeigu šešios sesės išgyvena abi savaites vienoje palapinėje, nė kartą nesusipykusios ir neišvijusios draugės lauk į mišką — yra neabejotinas stebuklas.

Šių dviejų panašių charakterių suėjimo vaisius yra dviejų užsispyrusių valių susidūrimas. Nė vienas nenori nusileisti kitam. Tėvai jaučiasi visuomet teisingi. Jie šiaip pateisina savo nusistatymus ir sprendimus: "Mano tėvai su manim panašiai, ar net daug griežčiau elgėsi". Tuomet vaikai skundžiasi, kad tėvai yra seni, apglusę ir persekioja jaunąją kartą be pasigailėjimo. Niekas tikrai nelaimi šių šeimyninių kovų.

Nors sunku tikėti, žmonės pereina tam tikrą gyvenimo ciklą, panašų į gamtos ir oro pasikeitimus. Audros ir viesulai nueina, saulė prašvinta, net trumpam sučiulba paukščiai, vėl apsiniaukia dangus ir taip toliau. Jaunimo galvosena praeina pro tris fazes. Pirmiausia, kai vaikai yra dar labai maži, jiems tėvai yra visai tobuli. Antra fazė yra komplikauta. Vaikai auga, sužino, kad tėvai turi savo kalčių ir trūkumų. Iš pat pradžių tai yra sunku pripažinti, o paskui vaikai įpuola į kraštutinumus. Jie perdeda situaciją, ir tėvai virsta "seniais besmegeniais": nieko nesugeba suprasti. Pagaliau trečioje fazėje vaikai subręsta ir pradeda įvertinti tėvų rūpinimąsi ir meilę. Iki šio trečiojo periodo vaikams patariama sulėtinti pastangas užaugti ir daugiau džiaugtis savo jaunyste, nes jos sugrąžinti neįmanoma. Norint palengvinti tėvų našta, patariama nuryti raminantį vaistą, galbūt "valium", ir atsiminti, kad ateityje sulauks keršto už praeities nemalonumus: suaugę vaikai taps tėvais, o tėvai, tapę seneliais, galės lepinti anūkus ir, reikalui esant, juos apginti nuo naujai atsiradusios "priešų ir persekiotojų" kartos.

"Stikliniai ramentai" — mįslingas vardas aktualioms temoms

Nijolė Jankutė

Lietuviškas romanas ne per dažniausiai vaizduoja moters gyvenimą, nagrinėja jos santykius su šeima, aplinka bei dvasią pavergiančia kasdienybės rutina. Julija Švabaitė, rašydama apie dail. Magdaleną "Stikliniuose ramentuose", tęsia Lazdynų Pelėdos, Šatrijos Raganos, Alės Rūtos tradiciją. Tačiau Magdaleną nuo Marelės Stonaitės ar Mamatės skiria ne tik dideli laiko tarpai, bet ir iš pagrindų pakitusi aplinka bei gyvenimo būdas. Magdalena gyvena dabartyje, nors pagal savo charakterį ji labiau tiktų "Senojo dvaro" laikams. Jos pažiūros į meilę ir šeimą — idealistinės, kaip ir visa gyvenimo samprata. Magdalena neturi veržlumo, drąsos, atsikirtimo despotiškam vyrui bei geros nuomonės apie save, kas dažnai būdinga šių laikų moterims. Tačiau veržli ir drąsi Magdalena netiktų šiam romanui.

"Stikliniai ramentai" yra knyga kaip tik apie moterį, kuri galbūt pavėlavo gimti, kuriai Laima prie lopšio nulėmė dailininkės talentą ir, lyg dovanos pagailėjusi, pridėjo didelį menkavertiškumo kompleksą. Magdalena eina per gyvenimą, nuolat save paneigdama, savo troškimus, svajones, net savo talentą palenkdamas išlepinto vyro įgeidžiams, dvasiškai besilaužydama "dėl šventos šeimos ramybės". Nežiūrint jos pas-

tangų, tos ramybės šeimoje nėra ir negali būti, nes vyras Tomas — alkoholikas.

Gyvenimo patirtis rodo, kad ne tik alkoholikas yra ligonis, bet ir visa jo šeima. Tokią šeimą piešia Julija Švabaitė "Stikliniuose ramentuose".

Niūri čia spalvų paletė: nuo fizinio grito Tomo žiaurumo iki alkoholikams būdingo melo, įtarinėjimų, apkaltinimų, atsiprašinėjimų. Tomas kankinasi ligos naguose ir, desperacijos prislėgtas, kankina savo šeimą. Labiausiai, žinoma, nukenčia Magdalena. Ant jos galvos krinta nesiliaujęs Tomo sarkazmas, panieka, išjuokimas. Jis, alkoholyje paskandinęs savąjį rašytojo talentą, negali pernešti Magdalenos piešimo, nes Magdalena nemeta dailės. Vyro išjuokta, nužeminta, sunkiai dirbdama, vaikus augindama, išlaikydama ligonį Tomą (kuris prageria jos uždarbį), Magdalena piešia, ir jos paveikslai patraukia žmonių dėmesį. Atsiranda pirkėjų. Surengiama paroda. Visa tai veda Tomą į alkoholio kurstomą įsiutimą. Ne tik gaudžių, bet ir šiurpių epizodų gausu "Stikliniuose ramentuose". Šią mūsų ypač retai liečiamą temą autorė vysto ryškiai, jautriai su meile ir gailesčiu savo nelaimingiems veikėjams.

Autorės kalba sklandi, trumpasakė. Pirmuoju asmeniu pasakojamas Magdalenos gyvenimas teikia romanui intymumo. Stilius nepretenzingas: paprastas, nuoširdus, kur ne kur su švelnaus humoro prošvais-tėm. Kartais autorė leidžia vyriausiai veikėjai prisiminti praeitį busimuoju laiku, sukel-dama nostalgiską tolumą, negrįžtamumo nuotaiką. Pvz.: "Žinosiu, kad jau niekad nebegrįšiu į Naujelius... ir neauginsiu juodųjų serbentų... Ir liesis Anykščių Karazijos vynos..." (58 psl.).

Pirmoji romano dalis neproporcingai ilga. Gerokai ištęsti Magdalenos jaunystės ir pirmosios vienintelės meilės — Tomo prisiminimai, nors reikalingi skaitytojo pažinčiai su veikėjais, tačiau galėtų būti žymiai glaustesni.

Jei skaitytojas ko pasigenda, tai kaip tik išsamesnės trečiosios dalies. Čia Magdalenos ir Tomo Daunių skaudus gyvenimas

išsprogsta tartum užsisenėjusi votis; čia įvyksta katarsis, kuris juos išmazgoja fizinuose ir dvasiniuose skausmuose, paruošdamas naujai pradžiai.

Bet visa tai skaitytojas sužino tik iš teismo eigos. Romanas būtų tvirtesnis, jei vietoje pasakojimo autorė būtų leidusi paskutinius tragiškus įvykius patiems personažams išgyventi.

Prabėgom paliesti ir Magdalenos bei Pauliaus Vaidžio santykiai, turėję lemiamos reikšmės Daunių gyvenimui. Vaidis Magdalenos akiratyje pasirodo trumputėliame paveikslo pirkimo epizode ir pradingsta. Vėliau teisme liudininkų apklausinėjimuose jis netikėtai pradeda figūruoti, kaip Magdalenos meilužis. Pažįstant idealistišką, nusižeminusį Magdalenos charakterį, žinant jos besąlyginę meilę Tomui, sunku tikėti, kad ji pasiryžo tokiai neištikimybei, nežiūrint baisių sunkumų gyvenant su alkoholiku. Todėl skaitytojas ir pasigenda tiesiogiai išgyvento Magdalenos apsisprendimo gelbėtis per Paulių.

Autorė sveikintina, kad išdrįso, "į vatą nevyniodama", pagvildinti šiurpią temą alkoholizmo, kuris daugelį lietuviškų šeimų ir Lietuvoj, ir išeivijoj laiko Dantės pragaros ratus prilygstančioje būsenoje. Stikliniai ramentai — būtų jie iš škotiškos degtinės, vodkos ar vyno butelių — paremia tik valandėlei, o paskui sudūžta, savo aštriomis šukėmis sužeisdami visus, kas juos paliečia.

Dail. Jonės Karužaitės taupių linijų piešinys viršelyje taikliai perduoda chaotiškas, desperatiškas romano herojės nuotaikas.

Julija Švabaitė. STIKLINIAI RAMENTAI. Premijuotas roman. Spausdino "Draugo" spaustuvė 1985 m. Kaina 9 dol.

JONO MULOKO ARCHITEKTŪRA

A. R.

Šių metų gegužės mėn. 31 d. suėjo lygiai dveji metai nuo architekto Jono Muloko mirties. Tačiau kūrėjo darbai niekada nepasensta ir nemiršta.

Sunkios architekto ligos metu jo šeima suorganizavo išleisti jo gyvenimo ir kūrybos knygą. Albuminio formato menišką veikalą suredagavo kun. dr. P. Celiešius, išspausdino Saleziečių spaustuvė Ro-

moję 1983 m. Knygai medžiagą pateikė dar pats Jonas Mulokas. Deja, šios gražios knygos jam jau nebeteko matyti.

Spausdinimo darbas labai gerai atliktas, daug spalvotų ir nespaltvotų nuotraukų, spalvotas ir viršelis. Ir knygos tekste, ir nuotraukose atsispindi visas Jono Muloko gyvenimas ir architektūrinė kūryba.

Nors ši knyga yra Mulokų šeimos leidinys ir viešai neplatinama, tačiau, kam tikrai įdomūs arch. J. Muloko darbai, galėtų susipažinimui knygą gauti pas p. Jadvygą Mulokiene, 833—14 St., Santa Monica, CA 90403.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Alfonsas Nyka-Niliūnas. ŽIEMOS TEOLOGIJA. Eirėraščiai. Knygos apipavidalinimas—Henrieta Vepštienė. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1985 m. Kieti viršeliai, 136 psl., kaina 8 dol. Leidyklos adresas: 7338 S. Sacramento Avė., Chicago, IL 60629.

ATSKLĖSTOS DURYS. Kristijono Donelaičio aukštesniosios lituanistinės mokyklos moksleivių metraštis. 1984—1985 mokslo metai. Spaudai paruošė ir redagavo Regina Kučienė. Viršelis — Jono Maleiškos. Nuotraukos — Jono Tamulaičio. Piešiniai — Rimos Polikaitytės. Spaudė Mykolo Morkūno spaustuvė Čikagoje. Didelis formatas, 192 psl.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 4(104). Spauda' paruošia Danutė Bindokienė. Rašo ir iliustruoja patys mokiniai. Nuotraukos — Jono Tamulaičio. Išleina keturis kartus per metus.

■ JAV-se yra 52.286.000 katalikų, sudarančių apie 22% visų gyventojų. Narių skaičiumi po katalikų eina baptistai, kurių yra 15 mil. 1985 m. pradžioje JAV-se buvo 57.317 katalikų kunigų, 7.204 nuolatiniai diakonai ir 115.386 vienuoliai. Didžiausia vyskupija — Los Angeles, turinti 2.561.162 katalikų; antroji didumu yra Čikagos su 2.362.162 katalikais. Šias žinias paskelbė oficialus katalikų žinynas.

■ Popiežius Jonas Paulius II savo Velykų kalboje priminė 40 metų sukaktį nuo II Pasaulinio karo pabaigos. Tą karą pavadino smurto uraganu, nepapykantos audra. Priminė, ir dabar dar laužomas žmogaus teises, ginklavimosi lenktynes, gresiančias nauju sunaikinimu. Velykų sveikinimus popiežius perdavė 46 kalbomis, pradėdamas nuo kambodiečių. Apgailestavo, kad pasaulyje dar yra daug vietų, kur viešpatauja prievarta.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

LIETUVOJE IŠSPAUDINTA KNYGA "TARYBŲ LIETUVOS CHORVEDŽIAI"

Chorinis judėjimas, kaip didžiausias muzikinės kultūros reiškiny, traukia tyrinėtojų dėmesį. Šio muzikinio judėjimo laikotarpiai, veiksniai ir turinio didingumas yra išnagrinėti menotyros, pedagogikos ir istorijos mokslų kandidatų darbuose. Šių tyrinėjimų išdavos naudojamos muzikos mokyklose. Pagal jas rengiamos mokymo priemonės ir metodinė medžiaga. Su mokymo mintimi supažindinama ir plačioji visuomenė. Išspausdinta knygų besidomintiems chorine kultūra. Nuo 1963 m. spausdinamos "Lietuvių chorinės literatūros chrestomatijos" keturiuose tomuose.

Romualdas Apanavičius "Literatūroje ir mene" rašo, kad chorinei kultūrai skirtu darbų išleista dar nepakankamai. Stokoja žinių apie žymiausiųjų Lietuvos chorvedžių veiklą ir jų darbus. Šią spragą užpildo Lietuvos mokslinio metodinio kultūros centro užsakyta "Vagos" išspausdinta B. Zubricko knyga "Tarybų Lietuvos chorvedžiai". Tai enciklopedinio pobūdžio žinynas, kuriame glaustai abėcėlės tvarka pateiktos žinios apie labiausiai Lietuvos muzikinei kultūrai nusipelnusius 303 chorvedžius. Duotos pagrindinės jų gyvenimo ir veiklos datos. Nurodomi chorvedžių sukurti ir vadovaujami vienetai, jų pasisekimai ir vadovu nuopelnai. Visi straipsniai iliustruoti portretinėmis nuotraukomis.

Žinynas labai naudingas muzikos specialistams, muzikinės kultūros tyrinėtojams

ir plačiai visuomenei. Knygos gale pateikti priedai: literatūros, baigusių konservatoriją, turinčių garbės vardus chorvedžių bei chorų sąrašai. Lietuva vadinama aukštos chorinės kultūros respublika. Šią kultūrą ugdo keturi tūkstančiai su viršum tinkamų chorvedžių. Lietuvoje veikia daugiau kaip du tūkstančiai chorų, kuriuose dalyvauja per šimtą tūkstančių dainos mylėtojų. Visas šis sąjūdis vainikuojamas didžiuliais renginiais. Pavyzdžiui, į 1980 metų jubiliejinę dainų ir šokių šventę susirinko daugiau kaip trisdešimt šeši tūkstančiai dalyvių. Choristai sudarė daugumą — jų buvo apie dvidešimt tūkstančių.

NAUJA ENCIKLOPEDIJA

Vyriausioji enciklopedijų redakcija parengė spaudai pirmąją naujos enciklopedijos tomą, kuris bus išspausdintas dar šiais metais. Naujasis leidinys vadinsis "Tarybų Lietuvos enciklopedija". Naujoji enciklopedija skirsis nuo baigiamosios spausdinamos visuotinės 12 tomų "Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos" tuo, kad visi jos straipsniai, kaip ir 1966-71 metais išspausdintosios "Mažosios lietuviškos tarybinės enciklopedijos", bus skirti Lietuvai.

Enciklopediją turėtų sudaryti trys tomai, kuriuose bus pateikta apie 25 tūkstančiai straipsnių, šeši tūkstančiai iliustracijų. Joje bus išspausdinta apie septyni tūkstančiai žymiausių visuomenės, kultūros veikėjų, mokslininkų, menininkų, liaudies ūkio specialistų biografijų. Bus plačiai nušviestas Lietuvos ūkinis gyvenimas. Išsamios žinios apie Lietuvos gamtą, miestus, miestelius ir kaimus. ("Tiesa")

KLAIPĖDOS JŪRŲ MUZIEJAUS AKVARIUMO GYVENTOJAI

Baltijos jūros baseino žuvims šalčiai nebaisūs, nes nedidelius akvariumus su tropinių jūrų žuvimis galima pašildyti. Sunkiau yra peržiemoti tiems, kurie gyvena lauke ir atvirose baseinuose

Muziejaus lankytojų netrūko ir žiemą. Pirmieji lankytojus pasitikdavo dydžiu ir oranžinėmis apikaklėmis išsiskiriantys ka-

rališkieji mažesni ir vikresni papua, senbuviai kuoduotieji pingvinai. Pingvinai — neskraidantys paukščiai. Vienas jų, Klaipėdai ruošiantis pavasariui, buvo padovanotas Latvijos žvejų. Jis buvo atgabentas iš pietų jūrų ir vadinamas Magelano pingvinu. Naujakuris dviem mėnesiams buvo uždarytas į karantiną.

Hidrometeorologijos ir gamtinės aplinkos kontrolės valdyba pranešė, jog dvidešimt penkerius metus Lietuvos pajūryje nebuvo tokių speigų kaip šiemet. Šalčiausia diena buvo vasario n-toji, kada gyvsidabrio stulpelis nukrito 25 laipsnius žemiau nulio. Kai temperatūra nukrisdavo žemiau 15 laipsnių, pingvinus suleisdavo į pašildytą patalpą. Šie paukščiai savo gimtinėje, Antarktikos pakrantėse, pripratę prie speigų, bet per keliolika metų Lietuvoje aklimatizavosi. Visą žiemą juos reikėjo globoti ir žiūrėti, kad pingvinai paplaukioję neprišaltų prie betoninių grindų.

Praeitoji žiema taip pat nugąsdino ir dviejuose baseinuose apsigyvenusius jūrinius žinduolius: Pietų Afrikos kotiką Rikį ir Šiaurės jūros liūtą — Bocmaną. Šie jūrų gyventojai, gyvenę laisvėje, atėjus viduržiemio šalčiams, migruodavo į šiltesnius vandenis. Muziejuje šių sąlygų neturėjo. Dviejų baseinų, kuriuose telpa po 400 tonų vandens, sušildyti buvo neįmanoma. Buvo palaikoma tik vandens cirkuliacija. Tai yra pirmas atsitikimas, kad šie jūrų žinduoliai laimingai peržiemojo Baltijos jūroje. Jūrų liūtas — Bocmanas sveria per 500 kg ir yra didžiausias muziejaus gyventojas.

Laimingiausi muziejaus gyventojai buvo pilkieji ruoniai, Baltijos jūros gyventojai. Muziejuje jie apgyvendinti 1980 metais dar visai maži. Gyvenimo sąlygos ir aplinkos temperatūra šiems didžiausiems Baltijos jūros gyvūnams buvo įprastos.

Šiemet dar numatoma į muziejų parsigabenti keturis Grenlandijos ruonius. Nuo Beringo jūros atkeliaus jūrų vėpliai. Iš Sibiro keturi Baikalo žieduotieji ruoniai. Visiems naujiems Jūrų muziejaus gyventojams jau paruošti "butai". Seniai buvo svajojama įsteigti jūros žinduolių cirką. Korikams ir

Iėjimas į Vilniaus universiteto rūmus.

A. Kezio nuotr.

kitiems busimiesiems "artistams" statomas vaidinimų baseinėlis, kuriame jūrų žvėrys rodys lankytojams savo sugebėjimus.

("Tiesa")

LIETUVIŠKOS KNYGOS MENO KONKURSAS

Šių metų pradžioje įvyko įprastinis lietuviškos knygos meno konkursas. Šiame konkurse atrenkamos gražiausios praėjusių metų knygos. Jame dalyvauja "Minties", "Mokslo", "Vagos", "Šviesos" leidyklos ir Vyriausioji enciklopedijų redakcija. Visa pateikta medžiaga skirstoma pagal literatūros grupes: visuomeninė-politinė, mokslinė - techninė, grožinė, vaikų, pedagoginė, albumai ir menotyrinė, o taip pat pernai išleisti atvirukai ir plakatai. Konkurso teisėjus sudaro leidyklų dailininkai, žinomi Lietuvos grafikai, Dailės instituto dėstytojai ir poligrafininkai.

Šių metų teisėjams vadovavo grafikas,

profesorius Antanas Kučas. Konkurso laureatais tapo "Pirmasis Lietuvos statutas" ("Mintis", dail. A. Gurskis, K. Požėlos spaustuvė). M. Matušaitės monografija "Portretas 16-18 a. Lietuvoje" ("Mokslo", dail. B. Leonavičius, K. Požėlos spaustuvė). Janinos Degutytės knyga "Baltas gulbių sostas" ("Vaga", dail. J. Žviliuvienė, K. Požėlos spaustuvė).

Mokslinės literatūros grupėje už make-to ir techninės konstrukcijos atlikimą leidinio paskirčiai gera spauda pažymėta R. Kazlausko "Lietuvos drugiai" ("Mokslo"). Ją meniškai apipavidalino dailininkai L. ir E. Karpavičiai. Išspausdino K. Požėlos spaustuvė.

Šiometinis konkursas parodė ryškesnius meninius polinkius, kurių jau kurį laiką buvo pasigendama. Teisėjai turėjo iš ko atrinkti gražiausius spaudinius. Gausiau

buvo pateikta dailės leidinių ir foto albumų. Gan gerai atrodė plakatai, bet atvirukai dar galėtų tobulėti.

(„Literatūra ir menas“)

PARYŽIAUS TAUTINĖJE BIBLIOTEKOJE

SAUGOMI IR GERIAUSI LIETUVOS

FOTO MENININKŲ DARBAI

Praejusią metų pabaigoje Paryžiuje iš Tautinės bibliotekos atsargų buvo surengta tarptautinė foto paroda. Joje rodyta daugiau kaip 300 darbų. Lietuvių fotografijai atstovavo K. Rakausko serija „Žydėjimas“ ir A. Macijausko nuotrauka „Ratas“.

Foto parodos albume išspausdintas straipsnis apie Lietuvos fotografiją. Autorius pažymi lietuvių fotografų darbu žvalumą. Skaitytojus supažindina su Šiaulių fotografijos muziejumi. Lietuvių fotografijos atstovo darbų serija „Žydėjimas“ praejo Paryžiuje. („Tiesa“)

LIETUVOS MIŠKŲ SANITARAI

Didžiausias Lietuvos krašto plėšrūnas — vilkas. Apie jo piktus kėsnius sekamos pasakos, būtos ir nebūtos istorijos. Labai dažnai tekdavo nugirsti, kad vilkų gauja susivėlinusius iš turgaus ūkininkus rogėse užpuldavo, kad avių kaimenę išplovė, tai po ūkininko tvarto pamatais pasikasė ir paršėlį nudžiovė. Už šias išdaigas vilkeliams tekdavo sumokėti savo kailiu. Surastose irštvoje žmonės nugalabindavo jauniklius, o pilkiam iškasdavo duobes — vilkduobes.

Lietuvoje vilkų būta nedaug: 1934 m. — 112; 1935 — apie pusantro šimto. Daugiausia jų priviso po karo. 1948 m. apskaitos duomenimis, plėšriųjų jau buvo 1725. Pradėta intensyviau medžioti, ir skaičius nukrito iki 980 — tai buvo 1950 m. Dar po dešimtmečio Lietuvos giriose gyveno 104 vilkai, o 1965 metais — tik 34 pilkiai. Šiandien dar vilkų priskaičiuojama iki pus-trėčio šimto, nors kasmet sumedžiojama po 100–180 plėšrūnų.

Negražu būtų vien blogu žodžiu minėti šį gudrų žvėrį. Jis stebina ištverme, mokėjimu išsisukti iš paspėstų pinklių. Vilgai — tarsi kokie miškų sanitarai. Jie dažniausiai užpuola nesveikus ir sužeistus žvėris. Žino-

ma, nevengia patykoti ir jauno šerniuko ar stirnaitės, o vaikų „mokslams“ prasidėjus, papjauna net naminių gyvulių. Gamtininkų nuomone, Lietuvos miškuose vilkų neturėtų būti daugiau kaip šimtas.

Kol pilkių daugiau, jie naikinami ištisus metus: dažniausiai medžiojami žiemą su vėliavėlėmis ir varovais, laukiami prie masalo. Tačiau nėra jau taip paprasta pergudrauti šį žvėrį. 1983 metais vienas vilkas buvo medžiojamas apie 40 dienų.

Panevėžio rajono Žaliosios miške pirmasis vilkas apsigyveno prieš keletą metų. Greitai susirado sau porą ir pernai Klimbalos durpyne išaugino keturis jauniklius. Vieną vilkiuką rudenį nušovė medžiotojas J. Turulis. Penkių vilkų gauja plačiai šeiminkavo Panevėžio ir Pasvalio rajonuose: pjovė briedžius, stirnas, šernus. Ypatingai įsisiautėjo praeitą atšiaurią žiemą, kai laukiniai žvėreliai būrėsi prie šėryklų, sunkiai gelbėjosi klimsdami į gilų sniegą.

(„Tiesa“)

DŽŪKIJOS EŽERAI KELIAUJA

Grazūs Dzūkijos panemuniai, bet įnoringi. Čia greitai slėniais ir rėvomis nualma pavasario vanduo. Švysteli saulė, papučia vėjelis — ir kalneliai jau dulka, Dzūkijoje daug ežerų ežerėlių, kurie savo gaiviu vandeniu girdo smėlėtus pakraščius. Dzūkai pasakoja, kad ežerai vaikšto iš vienos vietos į kitą. Kai ežeras keliauja, reikia tik atspėti jo vardą ir pašaukti — jis toje vietoje ir pasilieka.

Pasakojama, kad labai seniai ganė pie-menė jaučius Raitininkų sodžiaus laukuose. Tuo metu padange atšniokštė ežeras. Jaučiai išsigando ir šoko bėgti. Mergaitė ėmė raminti: „Ša, ša. Kerši!“ Ir išsiliejo ežeras laukuose — mat jo vardas buvo Keršis, o mergaitė netyčia jį atspėjo. Keršis ilgai neužsibuvo, iškeliavo kitur. Dabar toje vietoje niūksa Keršučio raistas. Jame labai seniai buvo daugybė balų vėžlių, geležinėmis varlėmis vadintų. Jų žmonės nemėgo, o kad buvo daugybė, tai šėrė jomis kiaules.

Ne vienas Keršis, bet ir daugiau ežerų gražias dzūkų kalvas paliko. Jaujakiemio

kaimo pietuose būta didelio ir gražaus Kuzamko ežero. Makniūnų dvaro savininkas įsakė iškasti griovį, kuriuo ežero vanduo paplūdo į Apsingės upelį žemiau Apsingės ežero, o iš ten — į Nemuną. Ežeras ėmė dusti, visai nusilpo. Šiandien vos gyvas. Dzūkai samprotauja — gal reikėtų pašaukti ežerus vardu, kol jie dar neišėjo?

Makniūnų kaimas savo sodybas išdėliojęs ant aukštų kalvų, tarp miškų ir ežerų. Panašus į smalsų žmogų, kuriam rūpi pasidairyti po miškus, girdėti ramų ežerėlių alsavimą ir pabuvoti šalia šviesių vasaros debesų. Nuo Juodžio kalno toli matyti. Arti tyvuliuoja Juodžio ežeras, kasdien vis kitokiomis spalvomis šviečiantis. Pasistiepięs ir tolyn žvelgdamas, matai Varėnos šilus, Lazdijų pušynus. Giedrą dieną gali pamatyti Seirijus ir Miroslovą. Tik Merkinė ir Nemunaitis užsimetę žalias miškų marškas.

Ežerai tarp savęs draugauja ir padeda vienas kitam išsilaikyti, kad neišsektų. Galinto ežerą gaiviu vandeniui girdo pakrančių šaltiniai. Jis savo vandens perteklių upeliuku siunčia į Makniunkos ežerėlį. Galėtų, suradęs vietą, tiesiai nuteškinti jį į Nemuną kur nors ties Vangelonių kaimu. Jo vanduo keliauja prieš Nemuno tekėjimą, tarsi tolsta nuo jo, kol pasiekia Makniunką. Iš Makniunkos upelis srvena į Apsingės ežerą. Iš ten vėl per ežerėlius vanduo Apsingės upeliu tarp kalvų ir šilų ties Netiesų kaimu nučiurlena į Nemuną. Apsingės upelis — ežerėlių kūdikis. Užtvenkus upelį iš Makniunkos į Apsingę, ežerėlyje pakilo vanduo — pažliugo pieva, ėmė augti pelkių žolė, krantan atkeliavo juodalksniai.

(„Mūsų gamta“)

PASTABOS

„Tarybinėje motery“ Eugenija Lenkšaitė, jauna mokslinė bendradarbė, žemės ūkio mokslų kandidatė, rašo: „Inteligentas kaimo turi daugiau įtakos aplinkiniams. Čia gyvendama, naudojuosi kultūros renginiais, bet turiu ir papriekiausti, jog koncertas sostinėje ir tas pats koncertas Vėžaičiuose (kaimas Klaipėdos rajone) labai skiriasi. Jau nekalbu apie atkampesnes kaimo vieto-

ves. Programa suprastinama, atliekama kar-tais atmetinai. Ir tai labai skaudu“.

„Tiesoje“ Algimantas Mikėnas, kelia-vęs po Ameriką (Los Angeles, Čikaga, To-rontas), rašo: „Keliaudamas po Ameriką, gali pamatyti ir daugybę kičo apraiškų. Prie Market parko namukų laiptų galima išvysti net cementinių gulbių. Žemos rūšies kičą siūlo ir kai kurios krautuvėlės. Antra vertus, gerai nuteikia meno galerijos, kur kūriniai eksponuojami techniškai ir estetiškai“.

LIETUVĄ APLANKIUS

Šiais metais Vlado Rasčiausko vadovau-jama kelionių agentūra (American Travel Service Bureau) švenčia 25 metų veiklos sukaktį. Šia proga buvo leista agentūrai tie-siogiai (ne per „Tėviškės“ draugiją) suor-ganizuoti dešimties dienų ekskursiją į Lie-tuvą. Susidarė labai didelė grupė — 86 as-menys. Tarp jų buvo keturi kunigai ir dvi seselės vienuolės. Išvykome gegužės 13 d., grįžome gegužės 28 d. Dešimt dienų pabu-vome Vilniuje su ekskursijomis į Kauną ir Trakus. Pakeliui buvo po vieną dieną praleista Maskvoje, vykstant į Lietuvą ir grįž-tant.

Vykstant į ten, Maskvos muitinėje visus smarkiai kratė, bet beveik viską leido per-vežti. Nežinia, ko jie ten taip uoliai ieško-jo. Paklausta gidė taip atsakė: „Jie tik nori jus paerzinti“. Taip ir atrodė, kad jie „ame-rikonus“ norėjo tik paerzinti ir paterori-zuoti. Sakoma, kad kratymas muitinėje pri-klauso nuo Rusijos santykių su Amerika: jeigu tie santykiai geresni — mažiau krato, jei blogesni — daugiau. Grįžtant kunigus ir porą kitų vyrų taip pat smarkiai kratė, vėl beveik nieko neatimdami, bet kitus, ypač moteris, labai lengvai praleido, neati-darydami net lagaminų.

Susitikimas su lietuviais buvo tikrai ma-lonus ir neužmirštas. Visi buvome su gė-lėmis sutikti, puikiai vaišinami ir su ašaro-mis išleisti. Vilnius visus sužavėjo. Tai tik-rai gražus miestas. Ne be reikalo jo nenori jokiu būdu išsižadėti lenkai. Pasakojama kad jie, iš kitur atvykę į Vilnių, su širdgėla

ištaria: "Mūsų širdis kraujuoja, matant, kad ši mūsų miestą valdo svetimieji". Lietuviai nemėgsta rusų, bet labai nemėgsta ir lenkų.

Labai daug būtų galima apie šią gražią išvyką ir apie Lietuvos gyvenimą kalbėti, bet ne viską atvirai pasakyti būtų patogu. Jau seniau teko girdėti ir spaudoje skaityti, kad kai kurie iš Lietuvos grįžusiems prikaišiodavo: "Žiūrėk, kaip jie visi tyli, jų burnos užrištos". Bet dėl ko jie tyli, dėl ko nekalba? Atrodo, kad pagrindinės priežastys yra dvi: 1. apie kai kuriuos dalykus nepatartina viešai kalbėti, kad nepakenktum ten gyvenantiems mūsų broliams ir sesėms; 2. kai kurie laukia, kad viską peiktum, kas ten yra; jeigu ką nors pagirsi, jei ką pozityvaus pasakysi, tuoj būsi apšauktas kolaborantu, raudonu, pasidavėliu su išplautomis smegenimis. O pozityviai kalbėti būtų apie daug ką. Lietuviai, nežiūrint sunkių sąlygų, daug dirba savo tėvynės naudai. Trumpai galima tiek pasakyti: atrodo, kad viskas ten būtų gera ir gražu, jei netrūktų tik vieno "mažo dalykėlio". Bet kiekvienas tuoj supranta, kad tas "mažas dalykėlis" iš tikrųjų yra labai didelis. Jis rašytinas didžiosiomis raidėmis — LAISVĖ!

Ten gyvenantieji lietuviai dažnai ekskursantus paklausia: "Ką jūs manote apie Lietuvos ateitį?" Ką gi jiems gali atsakyti? Stengiesi tik paguosti, kad reikia tikėjimo ir vilties. Reikia nuolat prisiminti tuos gražius mūsų partizanų maldos žodžius:

**Dievas neapleidžia smilgos palaužtos
nei benamio paukščio, ištikto audros,
neapleis nė mūsų tėviškės mielos —
čia Marijos žemė, ir vaikai mes jos.**

■ Romoje Saulius Kubilius baigminėms filosofijos studijoms parašė diplominį darbą apie A. Maceinos religijos filosofiją.

■ Vatikano Viešųjų reikalų tarybos pasekretoriui prel. Audriui Juozui Bačkiui Prancūzijos vyriausybė suteikė Garbės Legiono ordiną.

■ Italijos sostinėje Romoje gyvenanti dr. B. Vileišytė parašė istoriko ir labdaros žymūno prel. Juozo Končiaus biografiją. Knyga numatyta išleisti ir anglų kalba.

*Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J
Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS*

KĄ GALIMA IR KO NEGALIMA STATYTI

"Dabartinės lietuvių kalbos žodynas" (Vilnius 1972) duoda šias veiksmazodžio statyti reikšmes: 1. daryti, kad stovėtų: *Stulpą stato. Rugius į gubas stato Kumelė ausis stato.* 2. daryti, kad užimtą vietą: *Statyk koją ant suolo. Stalą statyk prie lango. Pila pieną į puodynę ir stato kamaroje. Perkelta prasme: Statė į pavojų savo gyvybę.* 3. liepti, priversti stovėti: *Stato sargybą. Stato mokinį į kampą.* 4. daryti pastatą: *Namą, paminklą, tiltą stato. Miestą stato. Greitai, pigiai, planingai stato. Sangrąž.; Kas čia statosi (namą sau stato)?* 5. kurti: *Savo darbu sau statome sviestą ateitį.* 6. Padėjus palikti; įtaisyti: *Zuikiams kilpas stato. Taures stato (gydant). Perkelta prasme: Jis man pinkles stato.* 7. rengti, rodyti scenoje ar šiaip kur: *Pjesę, filmą stato.* 8. tiekti: *Pieną pristatydavo į namus.* 9. vaišinti: *Statyk alaus. Statyk magaryčias.* 10. versti, pavesti ką daryti: *Stato ką prie darbo.* 11. duoti užstatą, įkeisti: *Statau šimtą dolerių, kad taip bus.* Taip pat su veiksmazodžiu statyti vartojami kai kurie frazeologizmai: *Akis statyti (stebėtis, ginčytis). Ragus statyti (pūstis, darytis nesugyvenamam).*

Tačiau kartais šis veiksmazodis vartojamas netaisyklingai: *statyti balsą, statyti balsavimui, statyti naują santvarką, statyti sau tikslą, statyti reikalavimus, statyti klausimą, statyti pažymius, statyti ženklus, statyti kandidatų, statyti pavyzdžiu.*

Statyti balsą. Skambinant fortepijonu ar grojant kitais muzikos instrumentais,

nusistovi tam tikra rankos padėtis, kurią daugelis vadina *rankos pastatymu*. Tai nevykęs, nevartotinas terminas. Užuoť sakių *rankos pastatymas*, galima sakyti *rankos padėtis* Pvz.: *Pradedant mokytiis groťi, reikia kreipti dėmesį į taisyklingą rankos pastatymą (=rankos padėťi)*.

Daugelis šį netaisyklingą terminą vartoja, kalbėdami ir apie vokalinę muziką. O mes turime labai gerų pakaitalų *balso statymui, pastatytam balsui* ir pan. Štai keli taisyťini šios rūšies pavyzdžiai: *Pas Kiprą Petrauską mokiniai ateidavo jau su pastatytu (= išlavintu) balsu. Čia balsus statė (=lavino italų dainavimo mokyklos principu. Pastatytą (= Išlavintą) balsą tuoj atskirsi nuo nepastatyto (= neišlavinto). Balso statymas (= lavinimas) — svarbiausias jauno vokalistų mokymo etapas.*

Statyti balsavimui. Dažnai susirinkimuose sakoma: *Šį klausimą statau balsavimui.* Užuoť sakių *statau balsavimui*, reikėťų sakyti *siūlau balsuoti, pateikiu balsuoti, prašau balsuoti* ir pan.

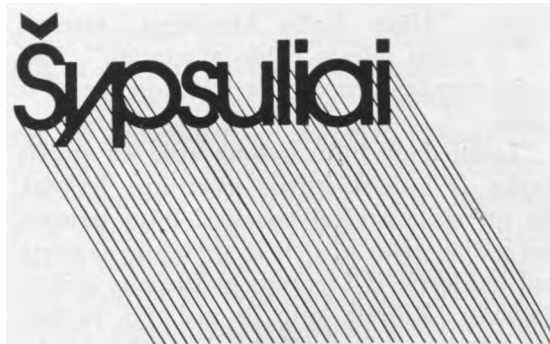
Statyti naują santvarką. Čia geriau būtų vartoti veiksmažodį *kurti*. Pvz.: *Mūsų jaunimas stato (= kuria) naują santvarką.* Šiais atvejais veiksmažodis *statyti* vartojamas, nusižiūrėjęs į rusų kalbą.

Statyti sau tikslu. Pvz.: *Šis dainininkas nėra toks, kuris sau tikslu statytų tik gausius publikos aplodismentus (=kurio tikslas būtų tik gausūs publikos aplodismentai).*

Statyti reikalavimus. Pvz.: *Tas profesorius studentams stato per didelius reikalavimus (= iš studentų per daug reikalauja).*

Statyti klausimą. Nevartotiną konstrukciją *statyti klausimą* galima pakeisti konstrukcija *kelti klausimą* arba tiesiog veiksmažodžiu *klausti*. Pvz.: *Statau (=Keliu) klausimą dėl šio susirinkimo teisėtumo. Mokytojas mokiniams statė labai sunkius klausimus (= klausė labai sunkių dalykų).*

Statyti pažymius. Mokyklose buvo įprasta sakyti: *pastatė penketuką, trejetuką* ir pan., bet reikėťų sakyti: *parašė penketuką, trejetuką* ir pan.

Vienoje mokykloje mokytojas davė mokiniams rašto darbą, pateikdamas keletą klausimų, į kuriuos buvo tokių atsakymų:

1. Kas yra blakstienos? — Plaukai ant akių.
2. Kas buvo dr. Jonas Basanavičius? — Tautos atganytojas.
3. Kas yra darželis? — Darželiai buvo vartojami javams pilti.
4. Kas yra jaunas? — Toks bernas, kurs teka už merginos.
5. Kas yra piršlys? — Toks žmogus, kuris perka vyrą, kad "ženyťųsi".
6. Kokios yra dvi pagrindinės lietuvių kalbos tarmės? — Aukštesnioji ir žemaičių tarmė.
7. Kas yra drama? — Tai veikalas, kuriame visi veikėjai yra nejuokingi.
8. Kaip kitaip yra vadinama kalbotyra? — Fotologija.
9. Kas yra gaigalas? — Paukščių giminės gyvulys.
10. Kaip kitaip yra vadinamas karvelis? — Maža karvytė arba veršiukas.

Statyti ženklus. Čia daroma klaidų, vartojant *statyti*, kai kalbama apie skyrybos ir kitus rašybos ženklus. Pvz.: *Dėl ko šio sakinio gale nepastatei (=nepadėjai, neparašei) klaustuko?*

Statyti kandidatus. Susirinkimuose dažnai pasakoma: *Statykite kandidatus balsavimui.* Tokiais atvejais nevartotiną *statykite* labai lengvai galima pakeisti žodžiu *siūlykite*.

Statyti pavyzdžiu. Šią nevartotiną konstrukciją galima pakeisti konstrukcijomis: *laikyti pavyzdžiu, kelti pavyzdžiu, siūlyti pavyzdžiu* ir pan. Aš jį statau (=laikau) pavyzdžiu. Mokytojas jį statė (=laikė, kėlė, siūlė) pavyzdžiu visiems mokiniams.

Anekdotai iš Lietuvos

Trys didieji po konferencijos Europoje pietų metu kalbėjosi apie automobilius. Prancūzas gyrėsi:

— Savaitės dienomis aš važinėju su **Renault**, sekmdieniais į bažnyčią važiuoju su **Peugeot**, o į užsienį važinėju su **Citroen**.

— O aš, — kalbėjo vokiečiai, — paprastomis dienomis važinėju su **Volkswagen**, į bažnyčią — su **Audi**, o į užsienį — su **Mercedes**.

Tada prabilo rusas:

— Namie visuomet važinėju su **Moskovič**, į bažnyčią niekad nevažiuoju, o į užsienį važiuoju su tanku.

*

Čiukča (taip pravardžiuojama viena azijatų giminė, nepasižyminti gudrumu) ateina Lietuvoje į krautuvę ir teiraujasi, ar jau gauta televizorių siunta.

— Taip, jau turime, — atsako pardavėjas.

— Ar turite ir spalvotų?

— Turime ir spalvotų.

— Tai prašau duoti man žalią. . .

*

Brežnevas miršta ir atsiranda Kremliaus mauzolijejuje. Jis galvoja, kad vis dėlto geresnėje vietoje guli Leninas. Gudraudamas prieina prie Lenino ir sako:

— Leninai, Leninai, kelkis — lauke revoliucija!

Leninas pašoka ir išbėga. Brežnevas patenkinatas užima jo vietą. Grįžta Leninas ir mato, kad jo vieta užimta. Tada ir jis gudraudamas sako:

— Brežnevai, kelkis — lauke dalina medalius!

Brežnevas bematant atsiranda gatvėje. . .

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Du amerikiečiai pakelti į kardinolus drauge su 26 kitais. Dabar kardinolų turėsime 152. Naujieji amerikiečiai kardinolai yra Niujorko arkivyskupas John J. O'Connor ir Bostono arkivyskupas Bernard F. Law.

■ Corpus Christi, Texas, ir Stocktono, Calif, vyskupijų kancleriais paskirtos dvi seselės vienuolės: domininkone Lorraine Pagendarm ir Šv. Juozapo vienuolijos narė Margaret Mary Lawler.

■ Etiopijoje, nežiūrint viso pasaulio krikščionių siunčiamos paramos badaujantiems, marksistinė vyriausybė pagriežtino akciją prieš tikinčiuosius. Tai skelbia vokiečių laikraštis "Die Welt", remdamasis protestantų skelbiamomis informacijomis. Pastaruoju metu Etiopijoje uždaryta keturi penktadaliai visų liuteronų bažnyčių, o šios tikybos išpažinėjų ten yra daugiau negu pusė milijono. Atimtas treč-

dalys visų religinių pastatų, kurie dabar panaudojami politiniams susirinkimams. Vadinamoji Dievo Žodžio Bažnyčia, kuri Etiopijoje turi daugiau negu milijoną narių, turėjo 2700 kulto pastatų, iš jų net 1000 konfiskuota. Kaip skelbia "Die Welt", Etiopijoje dabar daugelis krikščionių slapstosi, kartais tikintieji suimami už dalyvavimą pamaldose, viešai skaitantiems Šv. Raštą gresia įkalinimas, jaunimui net smurto priemonėmis neleidžiama dalyvauti pamaldose.

■ Romoje gegužės pabaigoje prasidėjo pasikėsinto jų į popiežiaus gyvybę teismas. Surinktieji duomenys rodo, kad pasikėsinimą organizavo tarptautinis komunizmas, pavedęs darbą atlikti Bulgarijos saugumo departamentui. Šūvius į popiežių paleidęs Ali Agca pasakė, kad nužudymas buvo planuojamas Bulgarijoje, o jam buvo pažadėta 1,2 mil. dol. Ali Agca italų kalėjime sėdi nuo 1981 m. liepos mėn. Suimti ir kiti du turkai: Muša Celebi ir Omar Bragci. Dar du turkai nesugauti ir bus teisiami už akių. Iš trijų šamoksle dalyvavusių bulgarų suimtas tik vienas — aviacijos linijos agentas Sergei Antonov, padėjęs Agcai planuoti atentatą. Kiti du bulgarai, pasiuntinybės nariai, išvykę Bulgarijon. Teismas gali užsitęsti daug mėnesių.

■ Lituanistinių mokyklų auklėtiniams paskelbtas rašinio konkursas tema: "Kodėl reikia priklausyti lietuvių jaunimo organizacijoms". Konkursą globoja Amerikos lietuvių taryba. Premijoms 500 dol. paskyrė kun. J. Prunskis. Rašinius reikia įteikti iki š.m. spalio 1 d.

■ Okupuotoje Lietuvoje 1985 m. išleistas "Katalikų kalendorius-žinynas", paruoštas kun. J. Mintaučio, red. kun. V. Aliulio; turi 288 psl., pateikia minčių pamokslams, liturginių žinių, mirusių kunigų nekrologus. Jame skelbiama, kad 1984 m. Lietuvoje buvo 630 šventovių, kurių 146 nebeturėjo savo kunigų. Pagal tą žinyną, Lietuvoje yra 5 vyskupai, 486 klebonai, 64 vikarai, 114 altaristų, rezidentų, ligonių, 16 dirbančių kuriose ir seminarijose. Iš viso yra 680 kunigų (1983 m. buvo 691). Kitose respublikose 1984 m. dirbo 8 kunigai iš Lietuvos.

■ JAV reformuotų žydų 780 bendruomenių vadovybė nusprendė dėti didesnes pastangas, kad būtų sustiprinti ryšiai su katalikų Bažnyčia.

■ JAV federalinis teismas Filadelfijoje atmetė Americans United for the Separation of Church and State sąjūdžio ieškinį, kuriuo norėta įrodyti, kad JAV ir Vatikano diplomatinių santykių užmezgimas yra neteisėtas.

■ Romoje gegužės 25 d. pop. Jonas Paulius II pakėlė į kardinolus 28 vyskopus. Pirmą kartą apeigos vyko po atviru dangum, Šv. Petro aikštėje.

Naujų kardinolų tarpe yra ir du amerikiečiai: Niujorko arkivysk. John O'Connor ir Bostono arkivysk. Bernard Law.

■ Varšuvoje, Šv. Stanislovo bažnyčioje, mišiose už tėvynę gegužės 26 d. dalyvavo apie 10.000 žmonių. Pamoksle kun. T. Boguckis pasmerkė komunizmą ir Vakarų apatiją. Priminė reikalą, kad būtų paleisti kaliniai ir atgaivintos laisvos darbininkų sąjungos.

■ V. Vokietijoje gegužės 12 d. įvyko maldų diena už Lietuvą, Latviją ir Estiją. Taip buvo nutarta Vokietijos vyskupų konferencijoje Fuldoje. Ta proga buvo išleisti plakatai su išspausdintu spygliuotų vielų raudonu kryžiumi ir 32 psl. leidinėlis, supažindinąs su Bažnyčios padėtimi Pabaltijy. Jame įdėtas ir popiežiaus pamokslas, minint 500 m. sukaktį nuo šv. Kazimiero mirties. Vokiškame žiniarašty "Kryžius — viltis" daugiau vietos skiriama Lietuvai, dedant net kalinamų lietuvių laiškų ištraukas ir paskutiniu metu nužudytų kunigų sąrašą.

■ Italijoje, Milano katalikų universiteto literatūros ir filosofijos fakultete, kalbotyros institute kun. Tąsius Ereminas dėsto lietuvių kalbą ir kultūrą, o prof. dr. Guido Micheli — liet. kalbos istoriją.

■ Pop. Jonas Paulius II gegužės 18 d. sulaukė 65 m. amžiaus.

■ Latvijoje yra vienas kardinolas ir 3 katalikų vyskupai. Vienam jų — vysk. Dulbinskiui — neleidžiama eiti pareigų. Rygos seminarijoje yra 59 auklėtiniai, iš jų 31 latvis, kiti — kitataučiai. Dėstymas vyksta rusų kalba. Latvijoje yra 130 kunigų. Per paskutinį dešimtmetį mirė 55 kunigai. Pašaukimų netrūksta, bet okupantai yra apriboję stojančių į seminariją skaičių.

■ Kauno ir Vilkaviškio vyskupijų apaštalinę administratorių arkiv. Liudviką Povilonį ir jo augziliarą vysk. Juozapą Preikšą pop. Jonas Paulius II gegužės 3 d. priėmė specialioj audiencijoj, privačiame savo bute, o paskiau pasikalbėjimą tęsė prie pietų stalo. Pagal bažnytinės teisės nuostatus, arkiv. Povilonis, jau sulaukęs 75 m. amžiaus, įteikė atsistatydinimo raštą, bet popiežius jį prašė ir toliau eiti pareigas.

■ Savo 26-je kelionėje popiežius aplankė Olandiją, Liuksemburgą ir Belgiją. Į Vatikaną grįžo gegužės 21 d. Olandijoje įvairūs liberalai demonstravo, kėlė riaušes, grasino popiežiui. Policija turėjo panaudoti net ašarines bombas. Buvo ir sužeistų. Demonstrantai reikalavo šventinti į kunigus moteris, leisti kunigams vesti ir vedusiems nedrausti dalyvauti sielovadoj, leisti gimimų kontrolės priemonės, o tam tikrais atvejais — net abortus. Popiežius laikėsi ramiai, bet prisipažino, kad Olandijos ka-

talikai jam kelia rūpestį. Olandijoje yra 5,6 mil. katalikų. Hagoje popiežius aplankė Tarptautinio teismo būstinę, ragindamas suorganizuoti stiprų Tarptautini teismą, kuris pajėgtų ginti žmogaus teises, užtikrintas tarptautiniais įstatymais. Jis taip pat kalbėjosi su Olandijos premjeru Ruud Lubbers, kuris yra katalikas. Paskutinę dieną Olandijoje popiežius pasakė, kad nekeis savo nusistatymo šeimos pastovumo, negimusių žudymo, seksualinių santykių šalia vedybinio gyvenimo ar homoseksualų klausimu. Palaidumas nedaro žmogaus laimingu. Daug šiltesnis priėmimas popiežiui buvo Liuksemburge, kur net 97% gyventojų yra katalikai. Daug prielankumo popiežius susilaukė ir Belgijoje.

■ Prez. Reagano žmona Nancy buvo popiežiaus priimta audiencijoje. Popiežius ją pagyrė už kovą prieš narkotikų vartojimą ir už sudarymą programų gydyti narkotikų vergus.

■ 12 Vak. Vokietijos jaunuolių nunešė 12 pėdų aukščio kryžių Čekoslovakijos kardinolui Frantisek Tomasek, tuo išreikšdami Vakarų Europos katalikų solidarumą su Rytų Europos katalikais. Kryžius buvo pašventintas pop. Jono Pauliaus II.

■ Čikagos universiteto sociologas dr. James Coleman pareiškė, kad valdiškosios mokyklos yra per daug nutolusios nuo šeimų, kai tuo tarpu katalikiškosios ir kitos privačios mokyklos geriau palaiko auklėtinio ryšius su šeima ir padeda šeimai geriau auklėti vaikus.

■ Gen. Stasys Raštikis mirė Los Angeles mieste gegužės 2 d. Gimęs 1896 m. rugsėjo 13 d. Jo tėvai, broliai, seserys ir trys mažametės dukrelės buvo 1940 m. birželio mėnesį išvežti į Sibirą. Gen. St. Raštikis yra buvęs Lietuvos kariuomenės vadas ir krašto apsaugos ministeris.

■ 1985 m. pasaulyje ginklams išleista 800 bil. dolerių, kas kiekvienam pasaulio gyventojui sudaro 166 dol. išlaidas.

■ Dr. Bernard Nathanson buvo išvystęs platų abortų klinikų darbą. Jo vedamose klinikose atlikta apie 60.000 abortų, iš kurių jis pats padaręs apie 5.000. Tačiau ta patirtis jam kaip tik išryškino abortų žalą, ir dr. Nathanson tapo vienu stipriausių kovotojų prieš negimusių žudymą. Jis vadovavo labai įspūdingo ir įtikinančio filmo ("The Silent Scream") susukimui ir pasirūpino įsteigti sąjungą už panaikinimą abortus leidžiančio įstatymo.

■ Jugoslavijoje slovėnų katalikų mėnraštis "Ognis" (Židinys) šiemet mini 20 m. sukaktį. Pradėtas leisti 1.300 tiražu, išaugo iki 100.000 egzempliorių. Slovėnijoje katalikų yra 800.000, taigi žurnalo skaitytojų procentas yra didelis. Žurnalas išleidęs 70 knygų milijono egz. tiražu.

J. Pr.

Nuoširdi padėka „LAIŠKŲ LIETUVIAMS“ rėmėjams

50 dol. aukojo Lietuvių moterų federacijos Čikagos klubas.

25 dol. aukojo Skaučių „Aušros Vartų“ tuntas Čikagoje.

16 dol. aukojo T. Vildžius.

Po 12 dol. aukojo: G. Bielskus ir A. Stulpinas.

Po 10 dol. aukojo: M. Utz ir R. Shatas.

9 dol. aukojo J. Vadopalas.

8 dol. aukojo L. Bendoraitis.

Po 7 dol. aukojo: M. Šilkaitis, K. Meškauskienė, A. Razutis.

6 dol. aukojo P. Burokas.

5 dol. aukojo M. Prancevičius.

Po 4 dol. aukojo: V. Tauras, K. Stašaitis, J. Lukoševičius, J. Virbalis, L. Razgaitis, G. Baltrušaitis, M. Bajoraitienė.

Po 2 dol. aukojo: M. Galeckienė, T. Kazlauskas, A. Laucius, kun. T. Žiūraitis, V. Maurutis, A. Kižienė, A. Dzirvonas, O. Peterienė, S. Ilginienė, D. Pareigienė, B. Čyvienė, S. Pusvaškis, V. Bartaškienė, B. Kazlauskienė, E. Sinsinienė, V. Gaidelis, M. Bumbulienė, A. Sočkus, F. Brazaitis, S. Dargis, T. Kaminskas, V. Statkus, K. Nenortas, V. Vaitkus, S. Mickevičius, O. Kukarskas, V. Navickas, V. Kažemėkaitis, O. Stonkus, A. Balčytis, P. Galėnas, S. Graužinienė, F. Jurjonas, D. Petkauskienė, T. Siutas, J. Arštikys, I. Laučienė, R. Malėla, E. Olšauskas, J. Putrius, V. Vizgirda, J. Morkūnas, E. Gimžauskienė, P. Mileris, kun. V. Pikturina, A. Grinius, P. Antanavičius, A. Jadviršis, J. Arštikaitis, J. Prunskis, E. Radzevičiūtė, A. Bigelis, A. Prapuolenytė, A. Belickas, M. Damijonaitytė, S. Grigaliūnas, J. Samaitis, M. Kudirka, J. Lašinskas, A. Lipnickas, V. Matulionis, A. Barzdukas, J. Biliūnas, S. Bartuškienė, A. Burokas, G. Gaurilius, J. Gepneris, E. Vilimaitė, P. Žitkus, M. Šalučka, P. Simanauškas, V. Gliosas, A. Grigalauskas, B. Žemaitis, J. Bujauskas, P. Lekutis, V. Butvydas, V. Taraška, K. Valinskas, K. Mašiotienė, F. Mašaitis, A. Ragelis, B. Raugas, J. Jurkus, A. Rūkas, M. Barienė, R. Merkys, H. Moliėjienė, E. Dubickas, A. Brazauskas, J. Lapšys, J. Penčylienė, K. Puskunigis, S. Butkūnienė, J. Laucius, B. Bartkus, V. Dailidienė, E. Šlekys, Č. Grincevičius, D. Mieliulis, K. Miliūnas, L. Rumšas, A. Marchertas, V. Barius, A. Dragūnevičius, S. Rudys, kun. J. Pakalniškis, L. Gailiūšienė, S. Baltūšienė, V. Miškinis, V. Butkus, kun. F. Kireilis, M. Bajoraitienė, B. Graužinis, D. Norkaitytė, A. Paužuolis, S. Vaškys, T. Merkevičienė, R. Čepulis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 6063G. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios ŠvenC. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 0G260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.